

ก้าวไปในบุญ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

(ป. อ. ปยุตฺโต)

Growing in Merit

P. A. Payutto

(Somdet Phra Buddhaghosacariya)

ก้าวไปในบุญ

© พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

ISBN: 974-7891-75-1

พิมพ์ครั้งแรก - มีนาคม ๒๕๔๒

-มูลนิธิพุทธธรรม พิมพ์เผยแพร่

พิมพ์ครั้งที่ ๒๓๕ (ปรับปรุงบน-ขัดเกล้า) พฤษภาคม ๒๕๕๗

พิมพ์ครั้งที่ ๒๓๗ - มิถุนายน ๒๕๕๗ ๓๐๐ เล่ม

- ที่ระลึกงานฌาปนกิจศพ นายไพโรจน์ ศรีจิตติ

[*ก้าวไปในบุญ* มีการจัดปรับให้เรียบร้อยขึ้นในการพิมพ์ครั้งที่ ๒๐๖ เมื่อพิมพ์รวมเล่มกับหนังสืออื่นอีก ๓ เรื่อง ในชื่อรวมว่า *บุญ กรรม นรก-สวรรค์ เลือกกันได้ทุกคน* (ม.ย.๒๕๕๕), สำหรับการพิมพ์ใหม่ครั้งที่ ๒๓๕ ซึ่งแยกเล่มนี้ ได้จัดปรับรูปแบบและขัดเกล้าอีกชั้นหนึ่ง; ทั้งนี้ โดยมีข้อมูลที่ใช้งานแล้ว คือ “461103 ก้าวไปในบุญ.doc” ที่พระครูปลัดสุวัฒนพรหมคุณ (อินฺสฺร จินฺตาปญฺโญ) และข้อมูลแหล่งตรวจสอบ คือ “ก้าวไปในบุญ.txt” จาก คุณวีระ สันติบุรณ]

(ข้อมูลสถิติการพิมพ์อยู่ระหว่างการรวบรวมข้อมูลเก่า

ครั้งที่พิมพ์ที่ระบุนี้อ้างอิงจากข้อมูลการพิมพ์ครั้งล่าสุดที่พบในปัจจุบัน)

พิมพ์เผยแพร่เป็นธรรมทาน โดยไม่มีค่าลิขสิทธิ์

หากท่านใดประสงค์จัดพิมพ์

โปรดติดต่อขออนุญาตที่ វិទ្យាណវេគក្នុង

ต.บางกระพี้ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๒๑๐

<http://www.watnyanaves.net>

พิมพ์ที่

Growing in Merit

by P. A. Payutto (Somdet Phra Buddhaghosacariya)

translated by Robin Moore

© 2018 English edition – Robin Moore

Original Thai version first published: March 1999

Translated English version first published: November 2018 0,000 copies

Typeset in: Crimson, Gentium, TF Chiangsaen and TF Pimpakarn.

Cover design by: Phrakru Vinayadhorn (Chaiyos Buddhivaro)

Layout design by: Kanokporn Amphawan, Supapong Areeprasertkul

Printed by:

Anumodana – Appreciation

About five years ago, the Buddhist congregation at Wat Nyanavesakavan, both monastics and lay supporters, deemed that it was a fitting time to put concerted effort into translating Dhamma books into English and to publish them in a determined, systematic fashion. At that time, Mr. Robin Moore was entrusted with the responsibility of doing the translation work, with Khun Peeranuch Kiatsommart faithfully and generously providing all financial assistance.

Before long, in 2016, two Dhamma books translated into English were completed, namely: *The Unheralded Value of the Vinaya* and *True Education Begins with Wise Consumption*.¹ In the next two years, these were followed by another two books: *Honouring the Claim: ‘We Love the King’* and *Education Made Easy*.²

This year, 2018, four new books have been completed and are being prepared for publication, namely:

1. *May the Days and Nights Not Pass in Vain*
2. *Perfect Happiness*
3. *Growing in Merit*
4. *Prelude to Buddhadhamma: Noble Life – Healthy Society – Delightful Nature*³

The study, teaching, and propagation of the Dhamma, along with its accompanying practice and realization, whereby the Dhamma becomes embodied in individuals and society, lies at the heart of Buddhism. Translating and publishing the Dhamma are key meritorious deeds enabling this process to reach success and fulfilment.

I wish to express my appreciation to Mr. Robin Moore for performing this important work with diligence and determination.

This wholesome work has been accomplished as a ‘gift of the Dhamma’ (*dhamma-dāna*) by way of the patronage and supervision of Khun Peeranuch Kiatsommart. She has acted with devotion to the Triple Gem, enthusiasm for promoting the study and dissemination of Dhamma, and great goodwill and kindness towards practitioners of Dhammavinaya; indeed, towards all people. May I express my gratitude to Khun Peeranuch Kiatsommart for her dedication and assistance, which has enabled this gift of the Dhamma to come to fruition. These efforts and achievements promote wisdom and truth, leading to long-lasting value and benefit.

Somdet Phra Buddhaghosacariya (P. A. Payutto)

21 September 2018

¹ Original titles: วินัย เรื่องใหญ่กว่าที่คิด & การศึกษาเริ่มต้นเมื่อคนกินอยู่เป็น.

² Original titles: ทำอย่างไร จะพูดได้เต็มปากว่า “เรารักในหลวง” & การศึกษานับง่าย.

³ Original titles: คืนวันไม่ผ่านไปเปล่า, ความสุขที่สมบูรณ์, ก้าวไปในบุญ & บทนำสู่ พุทธธรรม, respectively.

สารบัญ

อนุโมทนา (ก)

ก้าวไปเป็นบุญ

๑

ไหว้พระประธาน

๑

แก้ความเข้าใจ ความหมายของบุญ ที่แคบและเพี้ยนไป

๓

ให้ทานอย่างไร จึงจะได้ทำบุญอย่างสมบูรณ์

๖

ไปทำบุญอย่างเดียว แต่ได้กลับมาสามอย่าง

๘

ถ้าจะทำบุญ ก็ควรทำให้ครบทุกความหมาย

๑๐

หนทางที่จะทำบุญ มีอยู่มากมาย

๑๓

ทำบุญ ต้องให้สมบูรณ์ขึ้นไปถึงปัญญา

๑๖

บุญที่แท้แผ่ความสุขออกไป

ให้ความมอกงามทั้งแก่ชีวิตของเราและทั่วสังคม

๑๘

โยมทำบุญแล้ว พระก็อนุโมทนา

แต่ถ้าโยมทำบุญเพราะพระชวน อาจจะไม่เสียดอกใจ

๒๑

ทำบุญ ทำที่ไหนก็ได้ ไม่ว่าทำอะไร ถ้าทำเป็น ก็ได้บุญ

๒๔

ศึกษาบุญไป ให้ปัญญาพาบุญถึงจุดหมาย

กลายเป็นบุญอย่างสูงสุด

๒๘

Table of Contents

Growing in Merit.....	1
Paying Respects to the Principal Buddha Image.....	1
Understanding the Term Puñña.....	3
Consummate Giving.....	6
Threefold Merit-Making.....	8
Comprehensive Merit-Making.....	10
Opportunities for Making Merit.....	13
Merit Fulfilled by Wisdom.....	16
True Merit Radiates Happiness.....	18
Laypeople & Monks – Appreciation vs. Inducement.....	21
Making Merit is Possible in Every Situation.....	24
Supreme Merit.....	28

*ก้าวไปในบุญ*¹

ไหว้พระประธาน

ญาติโยมจัดงานทำบุญบำเพ็ญกุศลกันวันนี้ โดยปรารภเรื่องอาตมภาพ แต่ก็ได้ขอให้ขยายความหมายเป็นงานบุญสำหรับอุโบสถและวัดนี้ทั้งหมด ในโอกาสที่วัดญาณเวศกวัน ตั้งมาถึงปีที่ครบ ๕ นับแต่ที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศตั้งเป็นวัดในพระพุทธศาสนา เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ และบัดนี้ได้มีเสนาสนะสำคัญเกิดขึ้น ซึ่งเพิ่งสร้างเสร็จ คือ อุโบสถหลังที่โยมจัดพิธีทำบุญนี้ อันเป็นผลงานร่วมกันของญาติโยม

พร้อมทั้งพระประธาน ที่เพิ่งหล่อเสร็จเรียบร้อย แล้วนำมาประดิษฐาน ในวันที่ ๗ มกราคม และปิดทองเสร็จเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ที่ผ่านมา

พระประธานนี้ก็สร้างเกือบไม่ทัน เพราะที่วัดนี้ออกจะลู่จุ่มมาก ไปดูและแก้ไขเท่าไรก็ไม่พอใจสักที ช่างปั้นใหม่ให้จนในที่สุดดูเหมือนปั้นรวมทั้งหมด ๕ องค์ จึงได้องค์นี้ ซึ่งได้ทราบว่ายอมพอใจทั่วกัน

แต่ก่อนนั้นก็ยังมีข้อแย้งกันอยู่นิดหนึ่ง คือ ตอนหล่อเสร็จแล้วนำมาประดิษฐาน ยังไม่ได้ปิดทอง ก็ทาสีขาวมา โยมก็ชอบมากกว่า งามดีเหลือเกิน

* สัมโมทนียกถา ในโอกาสที่ญาติโยมจัดงานทำบุญ ในมงคลพระชนมายุที่วัดญาณเวศกวัน ตั้งมาครบ ๕ ปี มีอุโบสถพร้อมพระประธาน และพระธรรมปิฎกมีอายุครบ ๕ รอบ ณ วันอาทิตย์ ที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๔๒ ที่วัดญาณเวศกวัน พุทธมณฑล จ.นครปฐม

Growing in Merit¹

Paying Respects to the Principal Buddha Image

The lay community has organized today's merit-making ceremony in honour of my birthday, but I ask that we expand the aim and purpose of this event to include Wat Nyanavesakavan in its entirety. Five years have now passed since the Ministry of Education formally designated Wat Nyanavesakavan as an official Buddhist monastery, on 19 May 1994. And recently, an important new monastic building has been built, namely the Uposatha Hall, which has come into existence as a result of all of your cooperation and collective efforts.

Moreover, the principal Buddha image was recently cast as well; it was formally enshrined on January 7th and gilded on January 12th.

This Buddha image was almost not completed on time as representatives from our monastery were so particular about what they wanted. It took many survey trips to inspect and make alterations before they were satisfied. The sculptor made about five moulds before this image was accepted. Now everyone seems to be happy.

Until recently, there has been some disagreement about this Buddha image. When it was cast and first installed in the Uposatha Hall, it was painted white and had not yet been gilded. Many of the laypeople thought that it looked very beautiful like this.

But once the gilding began, some people were disappointed; they felt that as the 'Sacred White Buddha,'² the image had been much more attractive than the gilded version, since the latter cast a problematic reflection owing to the spotlights.

The architect is now trying to address this problem by introducing three or five new spotlights. On a related note, there is the need to build a permanent pedestal for the image, as the existing plaster base is only temporary. There is the hope that fixing the new spotlights into bright reflection.

¹ See endnote A

² *Luang Por Khao.*

แต่พอเปิดทองไปได้บ้าง โยมก็เริ่มผิดหวังอีก บอกว่า ตอนเป็นหลวงพ่อกับ ขาว งามกว่ามาก เป็นปัญหาเนื่องจากแสงสะท้อนเป็นเงาแวววาว

อย่างไรก็ดี ตอนนี้สถาปนิกบอกว่าจะทดลองนำสโปตไลท์สามดวงหรือ ห้าดวงมาฉายส่องลงดูว่า จะช่วยให้แก้ไขปัญหาเรื่องเงาสะท้อนออกไปได้แค่ไหน เพียงใด และจะต้องสร้างฐานเสริมถาวรอีก เพราะแท่นซุกซึ่งข้างล่างใหญ่ ตอนนี้นำฐานชั่วคราวซ้อนไว้ จะต้องทำใหม่ ถ้าแก้ปัญหาโดยจัดสโปตไลท์สองได้ที่ดีแล้ว และออกแบบฐานใหม่โดยฝังสโปตไลท์เข้าไปในฐานนั้น ก็ยังเป็นความหวังว่าจะแก้ปัญหาเรื่องเงาสะท้อนนี้ได้ และทำให้ดูเหมาะสมดียิ่งขึ้น

พระประธานนั้น ข้อสำคัญอยู่ที่ เป็นเครื่องสื่อพุทธคุณ คือ พระปัญญาคุณ พระวิสุทธิคุณ และที่เรายำกั้นมากก็คือ พระมหากรุณาคุณ

เวลามาที่พระประธาน ได้กราบไหว้วันอังคาร ก็ทำให้จิตใจของเราเบิกบานผ่องใส มีความสุข เราอาจมีจิตใจว่า รุ่งเรืองดีขึ้น ชุ่มฉ่ำมาจากบ้าน หรือจากที่อื่นๆ ภายนอก พอเข้ามาที่วัดแล้ว เห็นพระประธาน จิตใจของเราสบาย นั่นก็คือพุทธคุณเกิดผลแก่จิตใจของเรา คือ เมตตาเกิดมีผล ทำให้จิตใจของเราสบาย มีความสุข มีปีติ คือความอิ่มใจ และมีความสงบ

พูดโดยทั่วไป พระพุทธรูปนั้น เราสร้างให้มีลักษณะสงบ ยิ้มด้วยเมตตา และมีลักษณะหลุดพ้น เป็นอิสระ ไม่ยึดติดในโลก คือ ท่านพำนักอยู่เหนือโลก แต่เป็นที่พึ่งแก่เรา ถ้าพระพุทธรูปสื่อพุทธคุณอย่างนี้ได้ ก็จะเกิดผลต่อจิตใจของผู้คนน้อมสการ ทำให้เกิดบุญกุศล อย่างน้อยก็เกิดปสาทะ ซึ่งเป็นบุญข้อแรกที่จะมีขึ้นในจิตใจของพุทธศาสนิกชน ในเวลาสัมผัสพระศาสนา เริ่มแต่ได้พบเห็นพระสงฆ์ ตามหลักที่ว่า สมณานัญจ ทสสนํ การเห็นสมณะเป็นอุদ্ดมมงคล เมื่อเห็นสมณะ ก็ทำให้จิตใจผ่องใส

นี่เป็นจุดสำคัญที่บุญกุศลตั้งต้นได้ เพราะถ้าจิตใจไม่ผ่องใส คือ ชุ่มฉ่ำ เสร้าหมอง บุญก็เกิดยาก และความผ่องใสของจิตใจก็เป็นบุญอยู่แล้วในตัว

The essential purpose of a Buddha image is to convey the Buddha's chief attributes:³ the virtue of wisdom, the virtue of purity, and the frequently emphasized virtue of compassion.

When we bow and pay respects to the principal Buddha image, our minds can become bright and happy. People may enter the Uposatha Hall agitated, distressed, or despondent due to matters at home or issues in the outside world. But when they enter the monastery and see the Buddha image, their minds can be put at ease. The Buddha's virtues can thus bear fruit in our own hearts; the Buddha's loving-kindness generates blessings. We experience joy, contentment, satisfaction, and peace.

Generally speaking, we create Buddha images with serene, tranquil features; and most Buddha images, by way of their smile, express a quality of kindness. Moreover, they symbolize liberation and deliverance—a freedom from attachment to the world. The Buddha transcended the world, and yet he still acts as our refuge. If a Buddha image is able to convey the chief attributes of the Buddha, then it resonates in the hearts of devotees. Goodness and wholesome mental states are generated. At the very least, people can experience joy,⁴ which is one of the preliminary factors of goodness (*puñña*)⁵ arising in the hearts of Buddhists when they encounter the Buddha's teachings. For many, this includes occasions of meeting with monastics, as accords with the idiom: *Samañānañca dassanaṃ ... etaṃ maṅgalamuttamaṃ*—'Seeing renunciants is the highest blessing.' Encountering monks and nuns uplifts the heart.

This initial factor of joy and clarity of mind is vital. If the mind is confused, sullen, or defiled, it is very difficult to generate and develop goodness. Moreover, joy and brightness of mind are already forms of goodness.

³ *Buddha-guṇa*.

⁴ *Pasāda*. [Trans.: can also be translated as 'devotion,' 'confidence,' 'faith,' 'respect,' 'delight,' 'calm,' 'clarity of mind,' 'brightness.']

⁵ See endnote B

แก้ความเข้าใจ ความหมายของบุญ ที่แคบและเพี้ยนไป

บุญกุศลนี้ มีทางทำให้เกิดขึ้นได้มากมาย แต่ข้อสำคัญอยู่ที่จิตใจของโยมเอง แต่เมื่อเราต้องการให้จิตใจผ่องใส อะไรจะมาช่วยทำให้ผ่องใสได้ ตอนนี้อาอาศัยพระประธาน แต่พระพุทธรูปเจ้าสอนไว้ว่า มีวิธีปฏิบัติหลายอย่างที่จะทำให้เกิดบุญกุศล

วันนี้จึงขอพูดเรื่องบุญนิดๆ หน่อยๆ เพราะคำว่าบุญเป็นคำสำคัญในพระพุทธศาสนา และเวลานี้ความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า “บุญ” ก็แคบมาก หรือบางทีก็ถึงกับเพี้ยนไป

แง่ที่ ๑ ยกตัวอย่าง ที่ว่าบุญมีความหมายแคบลงหรือเพี้ยนไปนี้ เช่น เมื่อเราพูดว่าไปทำบุญทำทาน โยมก็นึกว่าทำบุญคือถวายข้าวของแก่พระสงฆ์ บุญก็เลยมักจะจำกัดอยู่แค่นั้น คือการให้ แล้วก็ต้องถวายแก่พระเท่านั้นจึงเรียกว่า บุญ ถ้าไปให้แก่ชาวบ้าน เช่นให้แก่คนยากจน คนตกทุกข์ได้ยาก เราเรียกว่าให้ทาน

ภาษาไทยตอนหลังนี้ จึงเหมือนกับแยกกันระหว่างทำบุญกับให้ทาน ทำบุญ คือถวายแก่พระ ให้ทาน คือให้แก่คนทุกข์ได้ยาก โดยเฉพาะคนตกทุกข์ได้ยาก

เมื่อเพี้ยนไปอย่างนี้นานๆ คงต้องมาทบทวนกันดู เพราะความหมายที่เพี้ยนไปนี้กลายเป็นความหมายในภาษาไทยที่บางที่ยอมรับกันไปจนคิดว่าถูกต้องด้วยซ้ำ แต่พอตรวจสอบด้วยหลักพระศาสนาแล้ว ก็ไม่จริง เพราะว่าทานนั้นเป็นคำกลางๆ

Understanding the Term *Puñña*

There are many ways to generate goodness (*puñña*). The essential conditions for generating goodness lie within our own hearts. So what can we do to give rise to this initial meritorious factor of joy and brightness of mind? Today, we are reflecting on using the principal Buddha image as a source of this joy. The Buddha, however, described numerous practical methods for generating goodness and merit.

The word *puñña* is very important in the Buddha's teachings. These days, however, the understanding of this term is very limited, and sometimes even distorted.

An example of this restricted form of understanding is evident by people's interpretation of the phrase 'making merit and performing charitable acts.'⁶ Many people will understand this phrase to mean making offerings to monks. The word *puñña* here is thus limited to the concept of simply giving or making donations (*dāna*). Moreover, people believe that for the act of giving to be truly meritorious, the offerings can only be made to monks. In the Thai language, when people give to the poor or destitute, it is called merely 'charity.'⁷

In modern Thai, making merit and making charitable donations have thus been separated into two distinct concepts. Making merit (*puñña*) is giving to monks; being charitable (*dāna*) is giving to laypeople, especially to the poor.

It is important to look at these deviations in the meanings of terms, because, after a while, these new definitions become widely accepted as the norm. Yet, when one examines these terms in the original context of the Buddhist teachings, one discovers that the new definitions are incorrect. This is also true for the term *dāna*, which originally had a more broad application.

⁶ In Thai: 'tam boon tam tahn.' 'Boon' = *puñña*; 'tahn' = *dāna*.

⁷ *Dāna*.

การถวายของแก่พระ ที่เราเรียกว่าทำบุญนั้น เมื่อว่าเป็น ภาษาบาลี จะเห็นชัดว่าท่านเรียกว่าทานทั้งนั้น แม้แต่ทำบุญอย่างใหญ่ที่มีการถวายของแก่พระมากๆ เช่น ถวายแก่สงฆ์ ก็เรียกว่าสังฆทาน ทำบุญทอดกฐิน ก็เรียกว่ากฐินทาน ทำบุญทอดผ้าป่าก็เป็น บังสุกุลจีวรทาน

ไม่ว่าถวายอะไร ก็เป็นทานทั้งนั้น ถวายสิ่งก่อสร้างในวัด จนถวายทั้งวัด ก็เรียกเสนาสนทาน หรือวิหารทาน ทานทั้งนั้น

ในแง่นี้ จะต้องจำไว้ว่า ทานนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการทำบุญ เมื่อเราพูดว่าทำบุญ คือ ถวายของพระ บุญก็เลยแคบลง มาเหลือแค่ทานอย่างเดียว ลืมนึกไปว่ายังมีวิธีทำบุญอื่นๆ อีกหลายอย่าง นี่ก็เป็นแง่หนึ่งละ

แง่ที่ ๒ ก็คือความแคบในแง่ที่เมื่อคิดว่า ถ้าให้แก่คนตกทุกข์ได้ยากหรือแก่ชาวบ้านก็เป็นทานแล้ว ถ้าเข้าใจเลยไปว่า ไม่เป็นบุญ ก็จะยุ่งกันใหญ่ ที่จริง ไม่ว่าจะให้แก่ใคร ก็เป็นทาน และเป็นบุญทั้งนั้น จะต่างกันก็เพียงว่าบุญมากบุญน้อยเท่านั้นเอง

การวัดว่าบุญมากบุญน้อย เช่นในเรื่องทานนี้ ท่านมีเกณฑ์ หรือมีหลักสำหรับวัดอยู่แล้วว่า

๑. ตัวผู้ให้ คือทนายทนายิกา มีเจตนาอย่างไร
๒. ผู้รับ คือปฏิบัติหาก มีคุณความดีแค่ไหน
๓. วัตถุ หรือของที่ให้ คือไทยธรรม^๑ บริสุทธิ์ สมควร เป็นประโยชน์เพียงใด

^๑ ไทยธรรม มาจากภาษาบาลีว่า *เทยยธมม* แปลว่า สิ่งที่จะพึงให้ หรือของที่ควรให้

In the Pali Canon, making offerings to the monastic *sangha* (which in modern Thai is called ‘making merit’)⁸ is simply referred to as ‘giving.’⁹ This is even true for donations made on a larger scale, whereby offerings are made to many monks, e.g.: offerings dedicated to the community of monks as a whole;¹⁰ offerings of *Kaṭhina* cloth;¹¹ and offerings of ‘forest cloth’ to the *sangha*.¹²

Anything that is given is referred to as *dāna*. Even offering construction materials to build a monastery—or offering an entire monastery—is called a ‘dwelling *dāna*’¹³ or a ‘monastic residence *dāna*.’¹⁴

Here, it needs to be remembered that giving is simply one form of making merit, of performing meritorious or virtuous deeds. We should not limit the meaning of ‘merit’ to making offerings to monks. There are numerous other methods of doing good.

This restricted way of thinking—that making donations to the poor or giving things to laypeople is only ‘giving’ and not ‘merit’—leads to all sorts of problems. In truth, all forms of giving—all forms of generosity—are classified as *dāna*; but, unquestionably, they are also forms of merit—of doing good. The difference only lies in the degree of merit.

In the scriptures, there are criteria or standards for measuring the degree of merit. In the context of giving, these criteria are as follows:

1. The intention of the giver.¹⁵
2. The virtue of the receiver.¹⁶
3. The cleanness, suitability, and value of the gift.¹⁷

⁸ ‘Tam boon’ (ทำบุญ).

⁹ *Dāna*.

¹⁰ *Saṅgha-dāna*.

¹¹ *Kaṭhina-dāna*.

¹² *Paṇṣukūlacīvara-dāna*; known as *tort pha pa* (ทอดผ้าป่า); *paṇṣukūla-cīvara* = rag-robbs; discarded cloth.

¹³ *Senāsana-dāna*.

¹⁴ *Vihāra-dāna*.

¹⁵ *Dāyaka/dāyikā*.

¹⁶ *Paṭiggāhaka*.

¹⁷ *Deyya-dhamma*; literally: ‘something suitable to be given,’ ‘something worthy as an offering.’

ถ้าปฏิบัติหาก คือผู้รับ เป็นผู้มีศีล มีคุณธรรมความดี ก็เป็นบุญมากขึ้น

ถ้าปฏิบัติหากเป็นคนไม่มีศีล เช่นเป็นโจรผู้ร้าย เราก็ได้บุญน้อย เพราะดีไม่ดี ให้ไปแล้ว เขากลับอาศัยผลจากของที่เราให้ เช่นได้อาหารไปกินแล้ว ร่างกายแข็งแรง ก็ยิ่งไปทำการร้ายได้มากขึ้น กลับเกิดโทษ

วัตถุสิ่งของที่ถวาย ถ้าบริสุทธิ์ ได้มาโดยสุจริต เป็นของที่เป็นประโยชน์ มีคุณค่าแก่ผู้รับไป สมควรหรือเหมาะสมแก่ผู้รับนั้น เช่น ถวายจิวรแก่พระสงฆ์ แต่ให้เสื้อแก่คฤหัสถ์ เป็นต้น ก็เป็นบุญมาก

ส่วนตัวผู้ให้ ก็ต้องมีเจตนาที่เป็นบุญเป็นกุศล ตั้งใจดี ยิ่งถ้าเจตนาที่ประกอบด้วยปัญญา ก็มีคุณสมบัติดีประกอบมากขึ้น ก็ยิ่งได้บุญมาก

เป็นอันว่า การให้เป็นทานทั้งสิ้น ไม่ว่าจะถวายแก่พระหรือจะให้แก่คฤหัสถ์ชาวบ้าน จึงต้องมาทบทวนความหมายกันใหม่ ว่า

๑. ได้บุญ ไม่ใช่เฉพาะถวายแก่พระ
๒. บุญ ไม่ใช่แค่ทาน

If the recipient is endowed with virtue and moral conduct, then the merit is increased. But if the recipient is immoral (e.g. he is a thief) the merit is little. This is because it is likely that he will rely on the gift (e.g. food) to gain strength, hereby only supporting him in his unscrupulous activities. The gift thus can potentially lead to harm.

If the gift is clean and useful, has been righteously obtained, and is appropriate and valuable to the recipient, the merit is great. For instance, regarding appropriateness: one gives robes to monks and ordinary clothing to laypeople.

In respect to the donor, the essential criterion is wholesome intention, matched with sincere commitment. And if the intention is accompanied by wisdom, the deed becomes increasingly meritorious.

In sum, all forms of giving, irrespective of whether the recipients are monks or laypeople, are classified as *dāna*. We should thus reassess the true meaning of 'merit,' thus:

1. Merit is obtained through all forms of generosity, not only by making offerings to monks.
2. There are many other means, besides giving, to make merit.

ให้ทานอย่างไร จึงจะได้ทำบุญอย่างสมบูรณ์

ที่นี้ก็มาดูว่า บุญนั้นแค่ไหน การทำบุญ ทานเรียกว่า บุญ ภิชา หรือเรียกยาวว่า บุญภิชาวัตต คือเรื่องของการทำบุญ ญาติโยมที่คุ้นวัดจะนึกออกว่า บุญภิชาวัตต มี ๓ อย่าง คือ

๑. ทาน การให้ เพื่อแผ้ว แบ่งปัน
๒. ศีล การประพฤติสุจริต มีความสัมพันธ์ดีงาม ไม่เบียดเบียนกัน
๓. ภาวนา ผูกอบรมพัฒนาจิตใจ เจริญปัญญา

ทาน ก็เป็นบุญอย่างหนึ่ง ศีล ก็เป็นบุญอย่างหนึ่ง ภาวนา ก็เป็นบุญอย่างหนึ่ง และสูงขึ้นไปตามลำดับด้วย

ศีลเป็นบุญที่สูงกว่าทาน ภาวนาเป็นบุญที่สูงกว่าศีล แต่เราสามารถทำไปพร้อมกันทั้ง ๓ อย่าง

เหตุใดจึงเรียกการถวายของแก่พระที่วัดว่าเป็นการทำบุญ แต่ให้แก่ชาวบ้านเรียกว่าเป็นทานเฉยๆ เรื่องนี้อาจเกิดจากการที่ว่า

๑. เวลาเราไปถวายแก่พระที่วัด เราไม่ใช่ถวายทานอย่างเดียวเท่านั้น คือ ในเวลาที่เราไปถวายสิ่งของเครื่องไทยธรรม หรือทำอะไรวัดนั้น นอกจากทานเป็นอยู่ที่ ๑ แล้ว

๒. ศีลเราก็ได้รักษาไปด้วย คือ เราต้องสำรวมกายวาจาอยู่ในระเบียบแบบแผนวัฒนธรรมประเพณี เรื่องมารยาทอากัภิชา และการสำรวมวาจาต่างๆ นี้ เป็นศีลทั้งสิ้น และเวลานั้นเรางดเว้นความไม่สุจริตทางกายวาจา ความไม่เรียบร้อย การเบียดเบียนทุกอย่างทางกายวาจา เราละเว้นหมด เราอยู่ในกายวาจาที่ดีงาม ที่ประณีต ที่สำรวม ที่ควบคุม นี่คือการเป็นศีล

Consummate Giving

Let us now examine the scope and reach of the term *puñña*. In Pali, ‘merit-making’ is referred to as *puñña-kiriya*, or in full: *puññakiriya-vatthu*—‘basis of meritorious action.’ Those laypeople who frequent the monastery will probably remember the three bases of meritorious action:

1. *Dāna*: giving; sharing, generosity.
2. *Sīla*: moral conduct; maintaining kind, non-harmful social relationships.
3. *Bhāvanā*: mental cultivation; wisdom development; meditation.

Generosity, moral conduct, and meditation are all forms of ‘merit.’ And they represent three different stages of spiritual refinement and accomplishment.

Although moral conduct is ranked higher than giving, and mental cultivation is ranked higher than morality, it is possible for us to cultivate these three forms of merit simultaneously.

Why is it that, in Thailand, making offerings to monks called ‘merit-making,’ while giving to others is simply called ‘making a donation’? There may be several reasons for this.

When people go to the monastery, their actions are not limited to making offerings to monks. They also engage in virtuous conduct;¹⁸ in line with social customs and traditions, they compose themselves in body and speech. Restraint in body and speech, and honouring social manners and decorum, are all matters pertaining to virtuous conduct. While behaving in this way, people are abstaining from immoral, indisciplined, and harmful conduct by way of body and speech. Instead, they are acting with care and dignity, with composure and self-restraint.

¹⁸ *Sīla*.

๓. ในด้านจิตใจ จะด้วยบรรยากาศของการทำบุญก็ตาม หรือด้วยจิตใจที่เรามีความเลื่อมใสตั้งใจไปด้วยศรัทธาก็ตาม จิตใจของเราก็ดีงามด้วย เช่น มีความสงบ มีความสดชื่น เบิกบานผ่องใส มีความอิมใจ ตอนนี้เราก็ได้ภาวนาไปด้วย

ยิ่งถ้าพระได้อธิบายให้เข้าใจในเรื่องการทำทานนั้นว่า ทำเพื่ออะไร มีประโยชน์อย่างไร สัมพันธ์กับบุญหรือการปฏิบัติธรรมอื่นๆ อย่างไร ฯลฯ เรามองเห็นคุณค่าประโยชน์นั้น และมีความรู้ความเข้าใจธรรม เข้าใจเหตุผลต่างๆ มากขึ้น เราก็ได้ปัญญาด้วย

ด้วยเหตุที่ว่ามานี้ ก็จึงกลายเป็นว่า เมื่อเราไปที่วัดนั้น แม้จะไปถวายทานอย่างเดียว แต่เราได้หมดทุกอย่าง ทานเราก็ทำ ศีลเราก็พลอยรักษา ภาวนาเราก็ได้ ทั้งภาวนาด้านจิตใจ และภาวนาด้านปัญญา

เพราะฉะนั้น เมื่อเราไปที่วัด ถ้าเราปฏิบัติถูกต้อง เราจึงไม่ได้ถวายทานอย่างเดียว แต่เราได้มาครบ

ตอนแรกเราตั้งใจไปถวายทานอย่างเดียว แต่เมื่อไปแล้ว เราได้มาครบทั้งสาม

ทีนี้ เราจะบอกว่า เราไปถวายทานมา เราก็พูดไม่ครบ ก็เลยพูดว่าเราไปทำบุญ เพราะว่าเราได้ทั้งสามอย่าง

ที่ว่ามานี้ ก็เป็นเหตุให้การถวายทานอย่างเดียว กลายเป็นมีความหมายเป็นทำบุญ (ครบทั้งสามอย่าง)

เมื่อโยมเข้าใจอย่างนี้แล้ว ต่อไป เวลาไปถวายทานที่วัด ก็ต้องทำให้ได้บุญครบทั้ง ๓ อย่าง คือ ถวายทานอย่างเดียว แต่ต้องให้ได้ทั้งศีล ทั้งภาวนาด้วย อย่างนี้จึงจะเรียกว่า “ทำบุญ” ที่แท้จริง

Here, as a result of the positive atmosphere of merit-making and by establishing faith and devotion, the mind is also made wholesome and dignified. It becomes endowed with calm, joy, brightness, and contentment. At this point, mental cultivation¹⁹ has begun to be set in motion.

It helps when the monks explain the purpose and benefits of giving and how it is connected to other forms of merit-making and Dhamma practice. If we recognize these benefits and blessings of giving, and gain a deeper understanding of the truth and interconnectedness of things, wisdom will naturally arise.

The upshot of this is that, when people go to the monastery to make offerings to the monks, they end up practising all three kinds of merit: they practise generosity, observe moral precepts, and become accomplished in spiritual development—both mind development and wisdom development.²⁰ By attending to these matters correctly, their spiritual practice is unified and fully integrated.

People may initially go to the monastery with the sole aim of making offerings, but when they depart they are fully equipped with the three kinds of merit.

This being so, declaring that one is going simply to make a donation does not cover the full extent of one's activities. It is more accurate to say that one is going to make merit.

To bring the true spirit of merit to fruition, when laypeople go to the monastery to give offerings, they should thus practise all three forms of merit: besides practising generosity, they should also observe moral conduct and engage in spiritual cultivation.

¹⁹ *Bhāvanā*.

²⁰ Trans. *citta-bhāvanā* & *paññā-bhāvanā*, respectively. *Citta-bhāvanā*: training the mind, resulting in increased virtue, stability, joy, and tranquillity, accompanied by energy, mindfulness, and concentration; *paññā-bhāvanā*: developing wisdom, resulting in clear discernment of things as they exist according to truth, until the mind is liberated and no longer overshadowed by mental defilement and suffering.

ไปทำบุญอย่างเดียว แต่ได้กลับมาสามอย่าง

คราวนี้เราก็มามาตรวจสอบตัวเองว่า ทานของเราได้ผล สมบูรณ์ไหม เริ่มตั้งแต่ด้านจิตใจว่า เจตนาของเราดีไหม

เจตนาที่นั่นท่านยังแยกออกไปอีกเป็น ๓ คือ

๑. **บุพเจตนา** เจตนาที่ก่อนให้ คือตั้งแต่ตอนแรก เริ่มต้นก็ ตั้งใจดี มีความเลื่อมใส จิตใจเบิกบาน และตั้งใจจริง แข็งแรง มี ศรัทธามาก ต่อไป

๒. **มุกฺกอนเจตนา** ขณะถวายก็จริงใจจริงจัง ตั้งใจทำด้วยความเบิกบานผ่องใส มีปัญญา รู้เข้าใจ

๓. **อปฺราปรเจตนา** ถวายไปแล้ว หลังจากนั้น ระลึกขึ้นเมื่อไร จิตใจก็เฝ้ามองผ่องใสว่า ที่เราทำไปนี่ดีแล้ว ทานนั้นเกิดผล เป็นประโยชน์ เช่น ได้ถวายบำรุงพระศาสนา พระสงฆ์จะได้มีกำลัง แล้วท่านก็จะได้ปฏิบัติศาสนกิจ ช่วยให้พระศาสนาเจริญออกงาม มั่นคง เป็นปัจจัยให้สังคมของเราอยู่ร่มเย็นเป็นสุข

นึกขึ้นมาเมื่อไร ก็เฝ้ามองปลื้มใจ ท่านใช้คำว่า “อนุสรณ์ ด้วยโสมนัส”

ถ้าโยมอนุสรณ์ด้วยโสมนัสทุกครั้งหลังจากที่ทำบุญไปแล้ว โยมก็ได้บุญทุกครั้งทีอนุสรณ์นั้นแหละ คือ ระลึกขึ้นมาคราวไหน ก็ได้บุญเพิ่มคราวนั้น

นี่คือเจตนา ๓ กาล ซึ่งเป็นเรื่องสำหรับ *ทายก*

Threefold Merit-Making

Here, we have the opportunity to examine whether our acts of generosity are complete. We begin by inspecting the quality of our intention.

In the scriptures, intention is separated into three kinds:

1. Initial intention:²¹ before giving, one's determination is wholesome—the mind is imbued with joy, satisfaction, and steadfastness, and is instilled with strength and confidence.

2. Intention while giving:²² during the act of giving, one is wholehearted; one establishes the mind in a sense of ease and one aspires to act with clarity and understanding.

3. Subsequent intention:²³ having made an offering or given a gift, whenever one recollects this act of generosity, one experiences delight. One reflects: 'This was well done. The gift was beneficial.' For instance, one may have made an offering to the monks, thus supporting Buddhism as a whole. One considers: 'The monks will be fortified by these offerings. They will be able to perform their religious duties and will thus help the religion to prosper. As a result, our society will abide in peace.' Whenever one remembers one's generous deeds, one is delighted and content. A traditional expression used in this context is: 'recollecting with delight.'²⁴ If, after making merit, one recollects it with delight, one obtains merit with every moment of recollection, thus increasing one's merit.

In respect to the donors, these are the three time periods when they establish and sustain intention.

²¹ *Pubba-cetanā*.

²² *Muñcana-cetanā*.

²³ *Aparāpara-cetanā*.

²⁴ See endnote C

ส่วน **ปฏิคาหก** คือผู้รับ ถ้าเป็นผู้มีศีล มีคุณธรรมต่างๆ มาก ก็ถือว่าเป็นบุญเป็นกุศลมาก เพราะจะได้เกิดประโยชน์มาก

อย่างพระสงฆ์นี้ เมื่อเป็นผู้ทรงศีล ทรงไตรสิกขา ท่านก็สามารถทำให้ทานของเราเกิดผลงอกเงยออกไปกว้างขวาง เป็นประโยชน์แก่ประชาชน ช่วยให้ธรรมแผ่ขยายไปในสังคม ให้ประชาชนอยู่ร่มเย็นเป็นสุข และดำรงพระศาสนาได้จริง

ส่วน **ไทยธรรม** คือวัตถุที่ถวาย ก็ให้เป็นของบริสุทธิ์ ได้มาโดยสุจริต สมควรหรือเหมาะสมแก่ผู้รับ และใช้ได้เป็นประโยชน์

นี่เป็นองค์ประกอบต่างๆ ที่จะใช้พิจารณาตรวจสอบ และต้องพยายามอย่างที่สุดไปแล้วว่า แม้ว่าเราจะไปทำทานอย่างเดียว ก็ต้องให้ได้ทั้งศีล ทั้งภาวนามาด้วย

เมื่อทำได้แบบนี้ จึงจะเรียกว่าทำบุญกันจริงๆ ชนิดพูดได้เต็มปาก มิฉะนั้นโยมก็จะได้แค่ไปถวายทานเฉยๆ แล้วก็ไปเรียกอ้อมอ้อมว่าทำบุญ

เพราะฉะนั้น ถ้าโยมไปวัดแล้วบอกว่า ฉันไปทำบุญมา ก็จะต้องตรวจดูด้วยว่า เอ.. ที่จริง เราได้แค่ทานหรือเปล่า หรือว่าเราได้ครบเป็นบุญเต็มจริงๆ

ถ้าเป็นบุญ ก็คือได้ครบทั้ง ๓ ประการ ทั้งทาน ทั้งศีล ทั้งภาวนา

In respect to the recipients, if they are morally upright and richly endowed with virtue, the act of giving to them will be highly meritorious because it is likely to generate great blessings, both for the donor and for the wider society.

Take the example of virtuous monks well-versed in the three trainings. They are able to use offerings to spread blessings throughout society, assisting the manyfolk. They help to propagate the Dhamma, enabling people to live at peace and to preserve the Buddha's teachings in a truly effective way.

In terms of the gift or offering, as mentioned earlier, it should be clean, useful, appropriate for the recipient, and originally obtained by righteous means.

These are the criteria we use for examination and inspection. Even though one's primary aim may be to go to the monastery to make offerings, one should strive to fulfil the other two forms of merit (i.e. moral virtue and cultivation of the heart). If one accomplishes this, one has truly made merit, in the fullest sense of the word. Otherwise, one will have merely made a donation while claiming in an indistinct and ambiguous way that the deed was 'making merit.'

When you go to the monastery to make offerings, ask yourselves: 'Have I simply made a donation, or have I truly fulfilled and consolidated the true meaning of having made merit?'

If one has genuinely engaged in merit-making, one will have accomplished all three forms of merit: the cultivation of generosity, moral virtue, and spiritual cultivation.

ถ้าจะทำบุญ ก็ควรทำให้ครบทุกความหมาย

ถึงตอนนี้ ก็เลยถือโอกาสเล่าความหมายของ “บุญ” นิดหน่อย คำว่า “บุญ” นั้น มาจากศัพท์ภาษาบาลีว่า “ปุญญ”

ปุญญะ นี้แปลว่าอะไรบ้าง

๑. บุญ แปลว่า *ชำระจิตใจให้บริสุทธิ์สะอาด* ใจของเรา กำลังเศร้าหมอง ชุ่มมัวมา พอทำบุญ อย่างเช่นถวายทาน เพียงเริ่มตั้งใจ จิตใจของเราก็สะอาด บริสุทธิ์ผ่องใสขึ้น

การชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ ก็คือ กำจัดสิ่งเศร้าหมองที่เรียกว่ากิเลสทั้งหลายออกไป

เริ่มตั้งแต่ทาน ก็กำจัดความโลภ ความเห็นแก่ตัว ความมีใจคับแคบตระหนี่หวงแหน ความยึดติดลุ่มหลงในวัตถุสิ่งของ ทำให้จิตใจเป็นอิสระ พร้อมทั้งจะก้าวต่อขึ้นไปในคุณความดีอย่างอื่น หรือเปิดช่องให้น่าเอาคุณสมบัติอื่นๆ มาใส่เพิ่มแก่ชีวิตได้ ทำให้ชีวิตจิตใจเฟื่องฟูขึ้น

คนที่ทำบุญ คือทำความดี จิตใจก็จะเฟื่องฟูขึ้นในคุณงามความดี เพิ่มพูนคุณสมบัติที่ดีๆ ให้แก่ชีวิตจิตใจของตน

บุญนั้น มีมากมาย เดี่ยวจะพูดต่อไป ยิ่งเราทำบุญมาก เราก็เพิ่มคุณสมบัติที่ดีให้แก่ชีวิตของเรามาก

ภาษาสมัยนี้มีคำหนึ่งว่า “คุณภาพชีวิต” คนสมัยโบราณเขาไม่ต้องมีคำนี้ เพราะเขามีคำว่า “บุญ” อยู่แล้ว

Comprehensive Merit-Making

At this point, let us examine some of the formal definitions of the Pali term *puñña*:

1. Purifying the mind: generally speaking, our minds are subject to contamination and impurity. When we engage in meritorious deeds (e.g. giving a gift) even at the initial moment of intention—our minds are cleansed and purified.

Purifying the mind refers to eliminating mental defilements.²⁵ Already at the first stage of merit-making (i.e. of giving) one begins to abandon greed, selfishness, miserliness and obsessive attachment to material things. The mind begins to be liberated and becomes ready to advance to higher stages of goodness. One opens the door for other wholesome qualities to be integrated into one's life. The heart is elevated.

For those people making merit and performing good deeds, their hearts increase in virtuous qualities; their lives are enriched. The more we perform meritorious deeds, the more we increase in wholesome qualities.²⁶

These days, people commonly use the expression 'quality of life.' In the past, this expression was not necessary; people already had the word 'merit.'²⁷

²⁵ *Kilesa*.

²⁶ There are numerous forms of merit, besides those already mentioned. Additional forms will be discussed below.

²⁷ See endnote D

คำว่า "บุญ" นี้ครอบคลุมหมด ทำบุญที่หนึ่ง ก็เพิ่มคุณสมบัติให้กับชีวิตของเราที่หนึ่ง ทั้งคุณสมบัติในกาย ในวาจา และในใจ กายของเราก็ประณีตขึ้น วาจาของเราก็ประณีตขึ้น จิตใจของเราก็ประณีตขึ้น ปัญญาของเราก็ประณีตขึ้น ดีเพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ

๒. บุญ แปลว่า *ทำให้เกิดภาวะน่าบูชา* บุญนั้นทำให้น่าบูชา คนที่มีบุญก็เป็นคนที่น่าบูชา เพราะเป็นคนที่มีคุณธรรม มีความดี ถ้าไม่มีคุณความดีก็ไม่น่าบูชา

ที่น่าบูชา ก็คือ ยกย่อง หรือเชิดชู คนที่ทำบุญทำกุศล จิตใจดีงาม มีคุณธรรมมาก ก็เป็นคนที่น่าเชิดชู นายยกย่อง แล้วก็ทำให้เกิดผลที่น่าเชิดชูบูชาด้วย

ไปๆ มาๆ เดี่ยวจะพูดความหมายของบุญมากไป ขอพูดเพียงเป็นตัวอย่าง ให้เห็นว่า ที่จริงศัพท์เหล่านี้มีความหมายมากหลายประการ

ความหมายอีกอย่างหนึ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ คือ *บุญนั้นเป็นชื่อของความสุข* พอทำบุญแล้ว ใจก็สุข เอิบอิ่ม เป็นความสุขที่ประณีตลึกซึ้ง

การทำบุญเป็นความสุขที่มีผลระยะยาว ไม่เหมือนอาหารที่รับประทาน หรือสิ่งภายนอกที่บำรุงบำเรอกาย พอผ่านไปหมด ก็หาย ความสุขก็สิ้นไป บางที พอนึกใหม่ กลายเป็นทุกข์ เพราะมันไม่มีเสียแล้ว มันขาดไป ต้องหาใหม่

แต่บุญเป็นสุขที่เข้าไปถึงเนื้อตัวของจิตใจ เป็นความสุขที่เต็มอิ่ม ทำให้เกิดปีติในบุญ และเมื่อเราทำไปแล้ว มันก็ไม่หมด นึกถึงเมื่อไร ก็ใจเอิบอิ่มผ่องใสเรื่อยไป เป็นความสุขที่ยั่งยืนยาวนาน

The meaning of *puñña* encompasses all spheres of our lives. Every occasion of merit-making adds virtue and dignity to our lives. These virtues extend to our body, speech, and mind. Our bodies, speech, mind states, and even our knowledge and wisdom, are steadily refined and enhanced through the performance of meritorious deeds.

2. Fostering respectability: performing good deeds leads to respectability and venerability. People who have made much merit are worthy of respect and honour, because they are endowed with virtue and goodness. In contrast, a person void of merit is unworthy of veneration.

People who have engaged in many meritorious acts are praiseworthy and admirable. Their minds are pure and wholesome; they are brimful of virtue. Not only are they praiseworthy as individuals; the fruits of their actions are also commendable and worthy of respect.

3. A synonym for happiness. This is a definition used by the Buddha. Having performed good deeds, the mind is happy and content; this is a subtle and profound form of happiness.

Merit is a long-lasting happiness. This differs from food that we consume or external things that stimulate our senses; once we have experienced such things, they are lost and gone, and the pleasure they provided also quickly comes to an end. Sometimes, even recalling these pleasurable things brings unhappiness, because they have disappeared and are out of reach; they must be sought out anew.

Merit, on the other hand, is a happiness that reaches deep into our hearts. It is replete. It generates a delight in goodness. When we have performed meritorious deeds, the accompanying happiness is not depleted. Whenever we recollect our good deeds, we feel continuous joy and contentment. This is a durable, long-lasting happiness.

อีกประการหนึ่ง บุญ เป็นสิ่งที่พึงศึกษา พระพุทธเจ้าตรัสสอนให้ศึกษาบุญ

พุทธพจน์มีอยู่ชั้ดว่า (ขุ.อิติ.๒๕/๒๐๐/๒๔๑) “บุญเมว โส ลิกขะเยย” แปลว่า คนนั้น “พึงศึกษาบุญ”

คำว่า “ศึกษา” ก็คือ ฝึกขึ้นมา ทำให้ได้ให้เป็น ให้ก้าวหน้า เจริญงอกงามขึ้นไปในความดีและในคุณสมบัติทั้งหลายนั่นเอง หมายความว่า บุญนี้เราต้องทำให้เพิ่มขึ้นและประณีตขึ้นเรื่อยๆ

อย่างที่พูดเมื่อกี้ว่า บุญเป็นคุณสมบัติ เป็นความดี ทางกายบ้าง ทางวาจาบ้าง ทางใจบ้าง รวมไปถึงทางปัญญา เราต้องเพิ่มโดยฝึกขึ้นมา

เมื่อฝึกกายวาจา ฝึกจิตใจ ฝึกปัญญา ชีวิตของเราก็พัฒนา ประณีตงอกงามขึ้นเรื่อย เรียกว่าเป็นการพัฒนาชีวิตหรือพัฒนาตนเอง นี่แหละ พูดสั้นๆ คำเดียวว่า “บุญ”

เพราะฉะนั้น บุญนี้ อย่าไปยุติหรือหยุดอยู่ เราต้องศึกษาบุญ มีบุญอะไร มีคุณสมบัติความดีอะไรที่ควรจะทำเพิ่ม เพื่อให้ชีวิตของเราดีขึ้น และทำให้เกิดประโยชน์กว้างขวางออกไป ก็ก้าวต่อไป มิฉะนั้นเราจะติดอยู่ จมอยู่ หรือว่าชะงักตันอยู่กับที่เท่าเดิม

คนที่ทำบุญ ไม่ควรจะติดอยู่เท่าเดิม แต่ควรจะก้าวหน้าไปในบุญ

นี่เป็นความหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องบุญ นำมาพูดพอให้เห็นแนวทาง ความจริงนั้น แต่ละอย่างยังสามารถขยายออกไปได้มาก แต่ให้เห็นเค้าว่าตั้งต้นอย่างนี้

The Buddha encouraged people to study and train in goodness, saying succinctly: ‘Train in goodness’ (*puñña-sikkheyya*).²⁸

The word ‘train’ (*sikkhā*) here refers to becoming accomplished in merit; to cultivate it, bring it into being, and develop it. Merit is to be continually increased and refined.

Merit is equivalent to goodness and virtue performed via body, speech, and mind (including wisdom and understanding), and it is to be developed through training and practice.

When we cultivate these various aspects of our lives (through physical behaviour, speech, etc.), our lives become increasingly polished and dignified. This can be referred to as ‘life-development’ or ‘self-development.’ The wholesome result of such cultivation is epitomized by the term ‘merit’ itself.²⁹

Do not underestimate the scope of the term ‘merit.’ We should study this matter carefully. What goodness, what virtuous qualities, do we possess that should be developed so that the quality of our lives is enhanced and the blessings spread far and wide? Recognizing our good qualities, we make progress. For if we fail to make this effort, we get stuck and bogged down at the same old place.

Instead of getting stuck and resting on our laurels, we should strive to develop in goodness.

Although one could easily expand on all of these subjects, this basic outline on the essential principles of merit in the Buddhist teachings is designed to give people a preliminary understanding.

²⁸ It. 15-16.

²⁹ *Puñña*.

หนทางที่จะทำบุญ มีอยู่มากมาย

ได้บอกเมื่อทำบุญนั้นมีมาก การทำบุญไม่ใช่เฉพาะทาน เท่านั้น พระพุทธเจ้าตรัสไว้โดยสรุปอย่างสั้นที่สุดว่ามี ๓ คือ บุญ กิริยาวัตถุ ๓ ได้แก่

๑. ทาน

๒. ศีล

๓. ภาวนา

อย่างที่พูดไว้ตอนต้นแล้ว

ทีนี้ ต่อมา พระอรรถกถาจารย์^๑ คงอยากจะให้ญาติโยม เห็นตัวอย่างมากๆ ท่านจึงขยายความให้กว้างออกไปอีก เพื่อ เห็นช่องทางในการทำบุญเพิ่มขึ้น ท่านจึงเพิ่มเข้าไปอีก ๗ ข้อ รวม เป็น บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ซึ่งขอนำเอามาทบทวนกับญาติโยม ในฐานะที่เป็นผู้ทำบุญอยู่เสมอ ต่อจากบุญ ๓ คือ ทาน ศีล ภาวนา

๔. **อปเจยณมัย** ทำบุญด้วยการให้ความเคารพ มีความอ่อนโยน สุภาพอ่อนน้อม ให้เกียรติแก่กัน เคารพยกย่องท่านผู้มีความเป็นผู้ใหญ่ ผู้สูงด้วยคุณธรรมความดี เป็นต้น หรือที่นิยมกันในสังคมของเรา เคารพกันโดยวิษุฒิ ซาติวุฒิ และคุณวุฒิ แต่ในทางพระศาสนาถือว่า คุณวุฒิสำคัญที่สุด

^๑ พระอรรถกถาจารย์ คือ พระอาจารย์ผู้เรียบเรียงคัมภีร์อธิบายความหมายของพุทธพจน์ ในพระไตรปิฎก

Opportunities for Making Merit

As mentioned above, there are numerous forms of merit; giving is not the only form. The most concise summary the Buddha presented on merit is the teaching on the three bases of meritorious action:³⁰

1. Giving (*dāna*)
2. Moral conduct (*sīla*)
3. Spiritual cultivation (*bhāvanā*)

Later commentators, most likely wishing to present the lay community with additional examples of merit, elaborated on this teaching of the Buddha.³¹

In order to describe further opportunities for merit-making, they added seven more factors, resulting in the ten bases of meritorious action. Following on from giving, moral conduct, and spiritual cultivation, the additional factors are:

4. Merit made by way of respectful behaviour:³² humility, courteousness, mutual respect, showing deference to elders in the community and to those who are endowed with virtue, etc. In Thai society, respect is traditionally given to ‘elders by age,’³³ ‘elders by birth,’³⁴ and ‘elders by virtue.’³⁵ Buddhism considers the final criterion, that of being an elder by virtue, to be of utmost importance.

³⁰ *Puññakiriya-vatthu.*

³¹ See endnote E

³² *Apacāyana-maya.*

³³ *Vaya-vuddhi.*

³⁴ *Jāti-vuddhi.*

³⁵ *Guṇa-vuddhi.*

อุปถัมภ์นี้ ก็เป็นบุญอย่างหนึ่ง เพราะเป็นการโน้มใจไปในทางที่จะฝึกตน และเป็นการช่วยกันรักษาสังคมนี้ ให้เราอยู่กันด้วยความรู้สึกที่จะเอื้อเฟื้อ ทำให้มีความสงบร่มเย็น

ถ้าในสังคมไม่มีการให้เกียรติ ไม่มีความเคารพกัน ก็จะมีวุ่นวายมาก จิตใจก็จะแข็งกระด้าง โน้มไปในทางที่จะกดจะข่มกัน คอยจะก้าวร้าว กระทบกระทั่งกันเรื่อย

แต่พอเรามีความเคารพ ให้เกียรติแก่กัน มีความสุภาพอ่อนโยน จิตใจของเราก็นุ่มนวล โน้มเข้าไปในทางของการฝึกตน การเป็นอยู่ร่วมกันที่ดี บรรยากาศก็ดี ดึงดงาม เป็นสุข บุญก็เกิดขึ้น

๕. *ไวยาวัจจมัย* ทำบุญด้วยการช่วยเหลือ รับผิดชอบต่อคนไม่มีเงิน ก็ไม่ใช่การทำบุญไม่ได้ ไวยาวัจจมัยบุคคลนี้ ทำได้ทุกคน

อย่างสมัยก่อนนี้ ก็นิยมมาลงแรงช่วยกันในเวลาว่างส่วนรวม โดยเฉพาะสังคมไทยสมัยก่อน มีศูนย์กลางอยู่ที่วัด เวลาว่างวัด ชาวบ้านก็มาลงแรง ช่วยเหลือ รับผิดชอบต่ออะไรต่ออะไรคนละอย่างสองอย่าง ให้กิจกรรมส่วนรวมที่วัดนั้นสำเร็จด้วยดี

วันนี้ก็เป็นตัวอย่าง หลายท่านมาทำบุญด้วยไวยาวัจจมัยบุคคล ชนิดพรรณนาได้ไม่มีที่สิ้นสุด คือมาช่วยเหลือรับผิดชอบต่อบำเพ็ญประโยชน์ ไม่ว่าจะป็นตำรวจ ทหารเรือ ทหารทั้งหลาย หรือว่าเด็ก ๆ นักเรียน ตลอดจนจรรยาตโยมก็มาทำกันทั้งนั้น

ย้อนหลังไปก่อนวันนี้ ก็มาช่วยกันปลูกต้นไม้ มาทำความสะอาด มาทำถนน ฯลฯ ตลอดจนมาช่วยถ้ำรูปเก็บไว้ ทั้งหมดนี้ก็เป็นไวยาวัจจมัยบุคคล

พูดสั้นๆ ว่ามาช่วยกัน คือเจตนาที่จะมาบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือ รับผิดชอบต่อสังคมให้สำเร็จ เป็นบุญอีกแบบหนึ่ง

Respectful behaviour is considered meritorious because it is a means by which we incline towards self-training and self-discipline. And it helps to foster a social atmosphere of benevolence and mutual assistance, leading to peace and wellbeing in society.

If there is a lack of mutual respect and deference, society becomes troubled and tumultuous. People will tend to be severe and rigid, and they will have a proclivity towards disparagement, aggression, and hostility.

In contrast, if there is courteousness and respect, people's minds will be soft and gentle. These qualities are conducive to spiritual training. Moreover, they lead to harmonious co-existence and a happy and virtuous social environment. Wholesomeness takes root, both in the individual and in society.

5. Merit made by way of serving others:³⁶ offering assistance; helping others. This factor is a good example of how making merit is not dependent on material wealth; everyone, both rich and poor, has the opportunity to be of service to others.

In former days, it was common for people to combine their efforts and cooperate when communal work needed to be done. In Thailand, the centre of these activities was very often the monastery. Whenever there was building work or a communal event at the monastery, people would pool their resources and help out; everyone would offer their services in one way or another until the task was completed successfully.

Today is a good example. Many individuals have turned up to make merit through wholesome service, in countless ways. Soldiers, policemen, ordinary citizens, and even children, have come to help out, offer service, and perform good deeds together.

Looking back, there have been many people who have helped plant trees, clean up the monastery, build the roads and paths, and taken archival photographs, for example. All of these deeds count as acts of wholesome service.

In sum, this mutual assistance based on an intention to do good, help out, be of service to others, and bring communal deeds to successful completion, is a form of merit.

³⁶ *Veyyāvacca-maya*.

๖. **ปัตติทานมัย** ทำบุญด้วยการให้ส่วนบุญ หมายความว่าให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในบุญ หรือในการทำบุญด้วย

เวลาเราทำความดีอะไรสักอย่าง ก็ไม่หวังแทนไว้ เราเปิดโอกาสให้คนอื่นได้มีส่วนร่วมบุญ ด้วยการทำความดีด้วยกัน ทั้งผู้มาร่วม และผู้ให้โอกาส ก็ได้บุญเพิ่มทั้งสองฝ่าย

คนที่ให้เขาร่วม ตัวเองบุญก็ไม่ได้ลดลง เดียวจะนึกว่าคนอื่นมาแย่งบุญ เปล่า กลับยิ่งได้มากขึ้น

เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า คนที่ทำบุญด้วยตนกับคนที่ทำบุญด้วยตนแล้วยังชวนคนอื่นมาทำด้วยนั้น คนหลังได้บุญมากกว่า เมื่อให้ส่วนร่วมแก่ผู้อื่นมาทำความดีด้วยกัน บุญกุศลก็ยิ่งเพิ่มมาก

๗. **ปัตตานุโมทนามัย** ทำบุญด้วยการอนุโมทนาส่วนบุญ คือพลอยชื่นชมยินดี หรือแสดงความยินดี ยอมรับ เห็นชอบในการทำความดี คือในการทำบุญของผู้อื่น เมื่อเขาทำบุญ ทำความดี เราก็พลอยชื่นใจอนุโมทนาด้วย

อย่างสมัยก่อนนี้ เวลาญาติโยมไปทำบุญที่วัด ก็อาจจะเดินผ่านบ้านโน้นบ้านนี้ พอเดินผ่านบ้านนี้ เห็นคนที่รู้จักกัน ก็บอกว่า ฉันไปทำบุญมานะ แบ่งบุญให้ด้วย บ้านที่ได้ฟังก็บอกว่า ขอโมทนาด้วยนะ นี่ก็คือคติปัตตานุโมทนา

การอนุโมทนาบุญนี้ เป็นการฝึกนิสัยจิตใจ ให้เราพลอยยินดีในการทำความดีของคนอื่น ไม่ซึ่งเคียดริษยาหรือหมั่นไส้ แต่ให้มีจิตใจชื่นบานด้วยการเห็นคนอื่นทำความดี

เมื่อเราพลอยชื่นบานกับการทำความดีของคนอื่น อนุโมทนาด้วย เราก็ได้บุญด้วย นี่คือนิยามที่เกิดจากการอนุโมทนา

6. Merit made by way of sharing one's goodness with others:³⁷ enabling others to share in one's goodness and to participate in one's merit-making activities.

Here, when we engage in good deeds, we are not possessive of this goodness. We encourage others to share in the goodness by participating in these acts. Both these secondary participants and the original person offering the opportunity to participate can increase in goodness as a result.

The goodness of the person who opens the door for others to participate does not decrease. One may assume that others are competing for our goodness, but this is not true. The opposite is true: our merit is only amplified.

The Buddha therefore stated that, of two people, one who does good deeds alone and another who both does good deeds and encourages others to help, the latter person obtains greater merit. By enabling others to share in our good actions, our merit and blessings increase.

7. Merit made by way of rejoicing in the goodness of others:³⁸ one acknowledges, delights in, and applauds the good deeds of others. When other people perform wholesome deeds, we rejoice and express our appreciation.

In former times, there was a custom for laypeople who were on their way to perform meritorious deeds at the monastery, to pass by the homes of their neighbours and say to them: 'I'm off to make merit. I'll share this merit with you.' Those who heard these words would answer: 'Thank you. I rejoice and express my gratitude!' Rejoicing in the goodness of others is a means to exercise and train one's disposition of mind. Instead of reacting to others' good deeds by way of envy or irritation, one experiences appreciation and delight.

By rejoicing in and appreciating the goodness of others, we thus grow in merit.

³⁷ *Pattidāna-maya.*

³⁸ *Pattānumodanā-maya.*

ทำบุญ ต้องให้สมบูรณ์ขึ้นไปถึงปัญญา

๘. *ธรรมสวนมัย* ทำบุญด้วยการฟังธรรม ธรรมะเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้เรามีปัญญา ทำให้เรามีหลักในการประพฤติปฏิบัติและดำเนินชีวิตที่ดี

ถ้าเราไม่อ่านไม่ฟัง ไม่รู้จักหาความรู้ ไม่ถามไถ่ ไม่มีการฟังธรรม ไม่อ่านหนังสือธรรมะ ความก้าวหน้าในธรรมของเราอาจจะงัก แล้วการเจริญในบุญก็จะเป็นไปได้ยาก จึงต้องมีข้อนี้มาช่วย

ท่านสอนให้มีธรรมสวนมัย คือทำบุญด้วยการฟังธรรม ซึ่งจะทำให้รู้หลัก มองเห็นช่องทางแม้แต่ในการทำบุญเพิ่มขึ้นอีก รวมทั้งให้รู้จักหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ เจริญปัญญา

๙. *ธรรมเทศนามัย* ทำบุญด้วยการแสดงธรรม การแสดงธรรมให้ผู้อื่นฟัง ก็เป็นบุญ

แต่ในเวลาแสดงธรรมให้ผู้อื่นฟัง ต้องตั้งใจให้ถูกต้อง ท่านว่า ถ้ามีเจตนาหาลาก หาเสียง ถือว่าเจตนาไม่ดี มุ่งที่ผลส่วนตัว จะไม่มีผลมาก แต่ถ้าตั้งเจตนาว่า เราจะแสดงธรรมไปเพื่อให้โยมได้รู้เข้าใจถูกต้อง ให้มีสัมมาทิฐิ ให้โยมได้รับประโยชน์ ให้โยมได้พัฒนาชีวิตขึ้นไป ผู้ที่แสดงธรรมก็ได้บุญด้วย

ถึงโยมก็เหมือนกัน ก็ทำบุญข้อธรรมเทศนามัยนี้ได้ โดยนำธรรมไปบอก ไปเผื่อแผ่ ไปสอนลูกสอนหลาน ให้รู้จักสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ให้เขาเจริญในทาน ศีล ภาวนาด้วย

เริ่มตั้งแต่ไปแนะนำในครอบครัวของตัวเอง ทำบุญกับลูกกับหลานก็ได้ ด้วยธรรมเทศนามัยนี้

Merit Fulfilled by Wisdom

8. Merit made by way of listening to the Dhamma:³⁹ Dhamma here refers to those key teachings that engender wisdom and provide us with essential principles for skilful living and wholesome behaviour.

If we are deficient in listening skills and unskilled at seeking out knowledge—if we fail to make inquiries, listen to Dhamma teachings, read Dhamma books, etc.—our spiritual progress may be stunted or reach a dead-end. It will be difficult for us to grow in merit.

This principle of listening to the Dhamma helps us to understand important spiritual principles and to discover new opportunities, including additional methods of making merit. Furthermore, it induces us to seek out useful knowledge and to develop in wisdom.

9. Merit made by way of teaching the Dhamma:⁴⁰

Although teaching the Dhamma to others is a form of merit, the accompanying intention needs to be correct. The scriptures confirm that, if one's intention is tainted by seeking personal profit (e.g. material gain or fame) the positive results will be diminished. If, on the other hand, one determines to teach the Dhamma so that the laypeople might acquire a proper understanding, establish right view, derive genuine benefit, and truly prosper in their lives, then the person teaching the Dhamma also receives blessings.

This factor also applies to the laypeople. They can practise it by sharing and teaching the Dhamma to their children and grandchildren, introducing them to what is upright and virtuous, and enabling them to develop generosity, moral conduct, and meditation. This form of merit-making begins at home.

³⁹ *Dhammasavana-maya.*

⁴⁰ *Dhammadesanā-maya.*

ยิ่งถ้าเป็นเรื่องที่ยาก หรือเขาไม่เคยสนใจ เราก็ได้ฝึกตัวเอง หาทางที่จะสอนที่จะแนะนำอธิบายให้ได้ผล ทำให้เขามีปัญญา ทำให้เขาทำดี เป็นคนดีได้ เราเองก็ปลื้มใจ ได้พัฒนา ก็ยังได้บุญมาก

๑๐. **ทิวฐุชุกรรม** ทำบุญด้วยการทำความเห็นให้ตรง คือทำ ความคิดความเข้าใจให้ถูกต้อง

ความเห็นถูกต้องนี้ ต้องทำกันอยู่เสมอ ไม่ว่าจะทำอะไร ควรพิจารณาตรองสอบกิจกรรมทุกอย่างว่า เราทำด้วยความรู้ เข้าใจถูกต้องหรือเปล่า

เริ่มตั้งแต่เมื่อทำทาน ก็พิจารณาว่า เราทำด้วยความเข้าใจ ถูกต้องไหม เรื่องนี้เป็นไปได้มากกว่า โยมหลายท่านอาจจะทำด้วยความเข้าใจผิดอยู่ก็ได้

ไม่ว่าอะไร เช่นอย่างรักษาศีล บางทีก็รักษาไปตามตัวบท พยัญชนะ หรือตามที่ยึดถือกันมา ไม่เข้าใจจริง เมื่อเราไปฟังธรรม เราก็มาปรับความเห็นของตัวเองให้ถูกต้อง แล้วการทำบุญข้ออื่นๆ ก็ จะพลอยถูกต้องไปด้วย

เพราะฉะนั้น เรื่องทิวฐุชุกรรม หรือการทำความเห็นให้ตรง ให้ถูกต้องนี้ จึงเป็นเรื่องสำคัญ ต้องพัฒนาอยู่เสมอ ไม่ว่าจะทำอะไร ต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องประกอบอยู่

ทั้งหมดนี้รวมเป็น ๑๐ ข้อ แต่ใน ๑๐ ข้อนี้ ที่เป็นหลัก ก็คือ ทาน ศีล ภาวนา ส่วนที่เติมมา ๗ ข้อนั้น เป็นการขยายจาก ๓ ข้อ ต้น เพื่อให้เห็นความหมายและช่องทางที่จะทำบุญเพิ่มขึ้น

If the subject we are imparting is abstruse or is a topic that our listeners have never before taken an interest in, we must hone our skills at finding effective ways to teach and advise. By doing so, our students, children, etc. can gain wisdom, establish themselves in righteous conduct, and mature into virtuous human beings. By witnessing this, we ourselves will rejoice. The more we develop this form of merit, the happier we become.

10. Merit made by way of making one's views upright:⁴¹ this refers to developing proper ways of contemplation, correct understanding, and right view.

Right view needs to be continually developed. While engaged in any activity, we should reflect and consider whether our deeds are performed with correct understanding. For instance, when giving a gift, we ask ourselves whether our act of giving is being done correctly. We may be surprised by how often charitable acts are performed in a faulty or incorrect fashion.

Another example is moral conduct. People sometimes observe moral precepts by grasping on to the letter of the rule or by following traditional models without any genuine understanding. When we listen to Dhamma teachings, we have the opportunity to adapt and rectify our views and understanding. By doing this, all the other factors of merit-making will also be aligned in a correct manner.

Making one's views upright is of vital importance. We should attend to this matter constantly. All of our actions should be accompanied by right view and right understanding.

These are the ten bases of meritorious action. Of these ten, the fundamental factors are *dāna*, *sīla*, and *bhāvanā*. The remaining seven factors are merely an extension of these three, provided to elucidate the meaning of merit-making and reveal additional ways in which merit can be developed.

⁴¹ *Ditṭhuju-kamma*.

บุญที่แท้แผ่ความสุขออกไป ให้ความมั่งคั่งแก่ชีวิตของเราและทั่วสังคม

ข้อที่ขยายเพิ่มขึ้นนั้น *อป/จายนมัย* กิติ *ไวยาวัจจมัย* กิติ อยู่ในหมวดศีล คือ การที่มีความสุภาพ อ่อนโยน นบไหว ให้เกียรติแก่กัน และการช่วยเหลือรับใช้บริการ ก็เป็นเรื่องด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม จึงเป็นเรื่องของศีล จัดอยู่ในหมวดศีล

ตอนนี้เรียกว่า “สงเคราะห์” คือจัดประเภท

ต่อไป *ปัตติทานมัย* การให้ส่วนบุญแก่ผู้อื่น หรือให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมบุญ นี้จัดอยู่ในทาน

จะเห็นว่า ทานมีความหมายกว้าง ไม่ใช่เฉพาะให้ของเท่านั้น แต่การให้ความมีส่วนร่วมในการทำความดี หรือให้โอกาสผู้อื่นร่วมทำความดี รวมทั้ง *ปัตตานุโมทนา* อานุโมธานุญที่ผู้อื่นทำ คือให้ความร่วมใจในการที่ผู้อื่นทำความดี ก็เป็นบุญในการให้ชนิดหนึ่งเหมือนกัน จึงอยู่ในหมวดทานด้วย

ต่อไป ข้อ ๘. *ธรรมสวนมัย* ฟังธรรม กิติ ข้อ ๙. *ธรรมเทศนามัย* แสดงธรรมแก่ผู้อื่น กิติ รวมอยู่ในข้อ ๓ คือ ภาวนามัย เพราะเป็นการพัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญา โดยเฉพาะปัญญา ซึ่งจะไปส่งผลแก่ข้อสุดท้ายด้วย

ข้อสุดท้าย คือ *ทิวสุชุกรม* ท่านบอกว่าเข้ากับทุกข้อ เวลาทำบุญทุกอย่าง ให้มีทิวสุชุกรมประกอบ คือมีความเห็นที่ถูกต้องด้วย มิฉะนั้นบุญของเราก็จะบกพร่อง

True Merit Radiates Happiness

Here, we can examine how the additional factors of merit are classified. Factors four and five⁴² are classified as part of moral conduct (*sīla*). This is because the qualities of courteousness, respect, and deference, and the act of serving others, pertain to our relationship with other people in society.

The sharing of merit with others or offering others the opportunity to participate in merit-making⁴³ is classified as a part of giving (*dāna*).

The definition of ‘giving’ here is broad. It does not refer merely to giving material things. Here, meritorious acts of generosity also encompass including others in wholesome deeds—giving them the opportunity to be involved in doing good. Moreover, rejoicing in the goodness of others is similarly a meritorious act of generosity and is classified as part of giving.⁴⁴

Factors eight and nine—listening to the Dhamma and teaching the Dhamma—are classified as part of spiritual cultivation (*bhāvanā*). They pertain to both mind development and wisdom development, in particular to the latter, which has a direct bearing on the final factor of straightening out one’s views.

Making one’s views upright is linked to all the other factors. Right view is required when engaging in all forms of meritorious actions. Without right view, our good actions will be lacking.

⁴² *Apacāyana-maya* & *veyyāvacca-maya*: merit made by way of respectful behaviour and by way of serving others.

⁴³ *Pattidāna-maya*.

⁴⁴ *Pattānumodanā-maya*.

บอกพร่องเพราะอะไร เพราะบางทีเวลาทำบุญนั้น ใจของเราซีกหนึ่งได้บุญ แต่อีกซีกหนึ่งมีโลภะเป็นต้นปนอยู่ นึกถึงบุญ แต่ใจมีความโลภตั้งไว้ พะวงอยากได้ผลตอบแทนโน่นนี่ อย่างนี้ บุญก็ได้ แต่บาปก็พ่วงมาด้วย เพราะฉะนั้นจึงต้องระวังเหมือนกัน

แต่ถ้าเรามี ทิฏฐุชุกกรรม ประกอบอยู่ คอยทำความเห็นให้ตรง ก็จะแก้ปัญหานี้ได้ คือทำบุญด้วยความรู้เข้าใจที่ตรงชัดว่า ทานนี้ทำเพื่ออะไร เมื่อรู้เข้าใจได้ความเห็นถูกต้อง บุญของเรา ก็สมบูรณ์ แล้วบุญนั้นจะมีความหมายที่ครบ ภาย วาจา จิต ปัญญา

กายก็ทำ ชัดอยู่แล้ว วาจา ก็เปล่ง เช่น ชักชวนกัน บริรักษากัน จิตก็สงบผ่องใส มีเจตนาประกอบด้วยศรัทธาเป็นต้น ปัญญา ก็มีความรู้เข้าใจ ว่าสิ่งที่ตนทำนี้ ทำเพื่ออะไร ควรทำอย่างไร ยิ่งถ้ามองเห็นความหมาย ความมุ่งหมายที่แท้ และคุณประโยชน์ชัดเจนแล้ว ก็จะมีจิตใจกว้างขวาง และบุญกุศลก็ยิ่งเพิ่ม

อย่างเวลาทำทานนี้ เราดูเข้าใจมองเห็นว่า ที่เราถวาย ภัตตาหาร และถวายทุนการศึกษาแก่พระสงฆ์ พระสงฆ์ท่านมีหน้าที่อะไร โยมลองถามตัวเอง แล้วก็มองเห็นว่า พระสงฆ์ท่านมีหน้าที่เล่าเรียนพระธรรมวินัย มีหน้าที่ที่จะปฏิบัติตามหลักธรรมวินัยที่ได้เล่าเรียนนั้น แล้วก็มีความที่ที่จะเผยแพร่สั่งสอนธรรม อ้อ...ท่านมีหน้าที่ใหญ่ ๓ อย่างนี้

การที่เราถวายปัจจัยแก่พระสงฆ์นี้ ก็เพื่อให้ท่านมีกำลังไปทำศาสนกิจ คือหน้าที่ ๓ อย่างนั้น เมื่อท่านทำหน้าที่สามอย่างนั้น ตัวท่านเองก็เจริญอกงามในไตรสิกขาด้วย ธรรมะที่ท่านได้รู้ได้เรียนมาก็จะเกิดประโยชน์แก่ประชาชนกว้างขวางออกไปด้วย

How may good actions be lacking? Occasionally, while performing good deeds, one part of a person's heart is wholesome, while another part is tainted (e.g. by covetousness). A person may set his or her mind to doing good, but part of the mind is still confined by greed, anxious about obtaining some form of personal reward. Granted, one still makes merit, but it is tied up with negative, unwholesome states. This subject thus requires care and caution.

If, however, right view accompanies our actions, this problem is avoided; we perform good actions with clear understanding. For instance, we know the true objectives of giving. Endowed with right view and clear understanding, our merit is complete, encompassing all spheres of life, i.e. extending to our body, speech, mind states, and to our faculty of wisdom.

We use our bodies to perform meritorious actions. Similarly, we use our speech, say by providing encouragement and counsel. Our minds become peaceful and bright, as our intention is imbued with faith and other good qualities. Our wisdom is engaged, reflecting on the reasons for acting and on the best means to accomplish our goals. The deeper our understanding of the intentions, objectives, and benefits of our actions, the more spacious our minds will be and the greater the goodness that we will realize.

Take the example of offering food and scholarships to the monks. When making these offerings, laypeople should understand the responsibilities of the *sangha*—the monastic community.

Upon reflection, the laypeople will recognize that the monks have three main responsibilities, namely: to study the *Dhammavinaya*, to practise according to the principles of *Dhammavinaya* they have learned, and to teach and propagate the Dhamma.⁴⁵

The reason for offering requisites to the monks is to enable them to perform these three religious duties. Having performed these duties, the monks themselves develop and grow in the three trainings, and the knowledge they have acquired benefits many other people in society.

⁴⁵ See endnote F

แล้วเป็นอย่างไร พระศาสนาของเราก็อยู่ได้ โดยเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแก่พหุชนอย่างแท้จริง การที่เราทำบุญนี้ จึงเป็นการช่วยดำรงพระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคง

ถึงตอนนี้โยมก็รู้ว่า บุญของเราไม่ได้อยู่เฉพาะแค่พระองค์ที่เราถวายเท่านั้น แต่บุญไปถึงพระศาสนาทั้งหมด

เมื่อพระศาสนาอยู่ได้ ธรรมก็อยู่ได้ แล้วธรรมก็เผยแพร่ออกไป ก็เกิดเป็นประโยชน์แก่ประชาชน เมื่อประชาชนได้รู้เข้าใจ ประพฤติปฏิบัติธรรม สังคมก็ร่มเย็นเป็นสุข

สังคมที่อยู่ได้นี้ ก็เพราะยังมีคนประพฤติปฏิบัติธรรม รู้ธรรมกันอยู่บ้าง อย่างน้อยก็ยังพอประดับประดองกันไป

เมื่อโยมนี้เห็นว่า ทานที่เราถวายนี้ ให้แก่พระองค์เดียวนี้ มีผลไปถึงพระพุทธศาสนาและประชาชนทั่วสังคมทั้งหมดด้วย

เมื่อมองด้วยความเข้าใจอย่างนี้ ใจก็ยิ่งปลอดโปร่งกว้างขวาง มีปิติอิ่มใจ นึกขึ้นมาเมื่อไร ก็ยิ่งมีความสุข นี่แหละที่เรียกว่า *ทิวสุชุกรม* เกิดจากมีปัญญาประกอบเข้ามา บุญก็ยิ่งกว้างขวาง

ยิ่งกว่านั้น ต่อไปมันจะเป็นปัจจัยให้เราเห็นทางทำบุญที่ถูกต้องยิ่งขึ้น ว่าทำบุญอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์เกิดคุณค่ากว้างขวาง โยมก็จะได้ *วิไอยทาน* คือทานที่เกิดจากการวิจยขึ้นมาด้วย คือพิจารณาไตร่ตรองแล้วจึงให้ทาน

ทั้งหมดนี้ก็ขอนำมากล่าวให้โยมได้ฟัง ในเรื่องวิธีทำบุญ ซึ่งที่จริงไม่มีที่สิ้นสุด เพราะมีเรื่องที่ควรทราบอีกมาก แต่เราฟังกันไปทีละน้อยๆ ก็จะเห็นแนวทางปฏิบัติในการทำบุญมากขึ้นทุกทีๆ

The upshot is that Buddhism as a religion is sustained and maintained for the true welfare and happiness of the manyfolk. Our offerings thus help to maintain the stability and prosperity of Buddhism.

With this recognition, laypeople will see that their good actions do not affect merely the individual monk to whom they have made offerings. Rather, it extends out and affects the entire religion.

When the religion as an institution is stable, the Dhamma—the Buddha’s teachings—are sustained. When the Dhamma is disseminated far and wide, it is a boon for the people in the wider society. When people understand and practise the Dhamma, there is peace in society.

The structure and wellbeing of society is sustained because there are enough people who understand the Dhamma and apply this understanding in their lives, at least sufficiently so to sustain and preserve the Buddha’s teachings.⁴⁶

When laypeople recognize that the offerings they make to an individual monk have positive repercussions extending out to Buddhism as a whole and to the wider society, they will experience a greater sense of expansiveness and delight. Whenever they recollect their generous acts, they will be happy. This is the meaning of making one’s views upright.⁴⁷ By having wisdom engage with the process, merit and goodness are augmented.

Right view enables us to discover new and improved ways of making merit. We are equipped with the tools for discerning how our good actions can generate ever expansive blessings. In this way, laypeople can become accomplished in what is called ‘giving born of investigation’;⁴⁸ they reflect and inquire before giving.

Although there are many more facets to merit-making, what has been presented here provides a suitable introduction to the various means by which people can grow in goodness.

⁴⁶ Here, the author is talking about Thai society; it could be claimed, however, that every society is sustainable because there are members of the society who have an understanding of Dhamma, in the sense of an understanding of truth.

⁴⁷ *Diṭṭhiju-kamma*.

⁴⁸ *Viceyya-dāna*.

โยมทำบุญแล้ว พระก็อนุโมทนา แต่ถ้าโยมทำบุญเพราะพระชวน อาจจะเลี้ยวอเนสนา

เวลาโยมทำบุญเสร็จแล้ว พระก็จะอนุโมทนา ที่ว่าอนุโมทนา ก็คือ แสดงความพลอยยินดีด้วยกับโยมที่ได้ทำบุญ เพราะโยมทำดีงามถูกต้องแล้ว พระก็ยอมรับ หรือแสดงความเห็นชอบ

ในการอนุโมทนานั้น พระก็จะบอกว่า บุญที่ทำนี้เกิดผลเกิดอานิสงส์อย่างไร ทานมีผลอย่างไร ศีลมีผลอย่างไร ภาวนามีผลอย่างไร เราเรียกสั้นๆ ว่า “อนุโมทนา”

แต่อนุโมทนานี้ พระจะพูดเมื่อโยมทำแล้ว ว่าที่โยมทำ จะเกิดผลอย่างนั้นอย่างนี้ มีผลดีทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

ดังที่พระพุทธเจ้าก็ได้ตรัสแสดงอานิสงส์ของบุญไว้ หมายความว่า บุญประเภททานก็ดี บุญประเภทศีลก็ดี บุญประเภทภาวนาก็ดี พระองค์ได้แสดงอานิสงส์ไว้

อานิสงส์นั้น พระพุทธเจ้าตรัสเน้นประโยชน์ที่มองเห็นก่อน แล้วจึงลงท้ายด้วยผลในภพหน้า ว่าตายแล้วไปสวรรค์ เช่นในเรื่องศีล พระพุทธเจ้าก็ได้ตรัส อานิสงส์ของศีล ๕ ว่า

๑. คนที่มีศีล อาศัยความไม่ประมาท จะทำให้เกิดโรคภัยได้มาก คนไม่มีศีล อย่างคนที่เต็มไปด้วยอบายมุข ย่อมปล่อยชีวิตตกต่ำ มัวหมกมุ่นวุ่นวายมัวเมาในเรื่องของสิ่งเหลวไหล จึงไม่เอาใจใส่ ไม่ขยันทำมาหากิน เรียกว่าตกอยู่ในความประมาท ก็เสื่อมทรัพย์อัปชีวิต

Laypeople & Monks – Appreciation vs. Inducement

After laypeople have performed meritorious deeds, it is customary for the monks to express their appreciation (*anumodanā*): they acknowledge, applaud, and rejoice in these wholesome deeds.

Part of showing this appreciation is mentioning to the laypeople the favourable results⁴⁹ springing from their good actions: the results stemming from giving, moral conduct, and meditation. The monks point out that these positive results may occur in this life or the next.

The Buddha too would frequently illustrate the advantages and blessings accrued through meritorious actions. He would begin by describing those advantages and blessings that are visible in the immediate present. Only then would he conclude by pointing out the fruits ripening in the future, e.g. that after death one may go to heaven.

One instance of this teaching method can be found in the Buddha's description of the five blessings accrued by virtuous conduct (*sīla*), namely:

1. Prosperity: by means of vigilance and perseverance, virtuous individuals generate material wealth.

Those people devoid of moral conduct, e.g. those addicted to the 'paths of ruin,'⁵⁰ indulge in depravity and allow their lives to fall into decline. They are negligent and idle when it comes to making a living. They succumb to heedlessness, lose their wealth, and end up in hardship.

⁴⁹ Trans.: *ānisaṃsa*: 'favourable result,' 'blessing,' 'advantage.'

⁵⁰ *Apāya-mukha*.

แต่คนที่ไม่มีศีล เว้นจากทุจริต เว้นจากอบายมุขและเรื่องชั่วช้าเสียหายแล้ว เมื่อมีความไม่ประมาท ก็ขยันหมั่นเพียรทำงาน ใจอยู่กับการประกอบอาชีพ ก็ทำให้เกิดโภคะได้มาก

๒. กิตติศัพท์อันดีงามก็ระบือไป คนที่ประพฤติดีมีศีล มีความสุจริต คนก็นิยมชมชอบ

ยิ่งในสังคมปัจจุบันนี้ ต้องถือเป็นสำคัญมากกว่า ทำอย่างไรจะหาคนที่ไม่มีศีล คือคนสุจริตมาบริหารบ้านเมือง ถ้าคนไหนมีศีลสุจริต มีความบริสุทธิ์ มีความซื่อสัตย์ ก็ได้กิตติศัพท์ดีไปด้านหนึ่ง

แต่ไม่ได้หมายความว่าทั้งหมด อย่างน้อยด้านศีลก็ได้ กิตติศัพท์เป็นเครื่องประดับรองรับตัวเองขึ้นมา เป็นฐานที่สำคัญ

๓. ความมีศีลทำให้มีความแก้ตัวกล้า ถ้าเรามีศีล เป็นคนประพฤติซื่อสัตย์สุจริตแล้ว จะเข้าสมาคมไหน ก็มีความแก้ตัวกล้า ไม่ครั้นคร้าม

๔. เวลาตายก็มีสติ ไม่หลงตาย ต่อจากนั้น

๕. ข้อสุดท้าย ตายแล้วไปเกิดในสวรรค์

อานิสงส์ ๕ ข้อของความมีศีลนี้ เป็นตัวอย่าง พระพุทธเจ้าทรงแสดงอานิสงส์แบบนี้ พระก็อาจจะเอามาเทศน์ หรือพูดขยายให้โยมฟังว่า ทำบุญแล้วเกิดผลอะไร มีอานิสงส์อย่างไร

เมื่อได้ฟัง ได้รู้เข้าใจผลดีของการประพฤติปฏิบัติชอบ ก็ทำให้โยมมีจิตใจขึ้นบานผ่องใส บุญก็จะมากขึ้น เพราะเกิดความเข้าใจ มีปัญญาประกอบด้วย ยิ่งมั่นใจ และใจยิ่งเข้มแข็งมีกำลังสว่างใส

Virtuous people, on the other hand, abstain from immoral and dissolute behaviour. Diligent and industrious, they work hard and focus on their profession. They therefore are likely to generate wealth.

2. Praise: a good reputation spreads far and wide. Honest, virtuous people are admired and praised by others. In present times, great importance is given to finding honest and trustworthy people to help govern the country. Such sincere, virtuous people will find a degree of good standing in the eyes of others.

Although a person's good reputation does not rest solely on moral conduct, the support and validation one receives by acting virtuously can function as an important foundation for people's lives.

3. Courage: upright, virtuous people can enter any assembly undaunted and with confidence.

4. Mindfulness: at the time of dying, virtuous people possess mindfulness; they are not swept away by delusion at the moment of death.

5. Rebirth in heaven: after death, virtuous people are reborn in heaven.

This is an example of how the Buddha pointed out the advantages of a specific spiritual quality. Monks sometimes use this theme of moral conduct as a teaching for the laity, describing the positive results of making merit. When the laypeople comprehend the benefits of virtuous behaviour, they are gladdened and delighted. Their merit increases, because wisdom and understanding have become engaged in the dynamic. They grow in confidence, determination, and inner radiance.

แต่ถ้าพระไปพูดก่อน คือไปพูดให้โยมทำบุญ โดยชวนว่า โยมทำโน่นทำนี่แล้วจะได้ผลมากมายอย่างนี้ๆ ชักเข้าหาตัว ก็กลับตรงกันข้าม

ที่ว่าตรงข้าม คือ ถ้าโยมทำบุญก่อน แล้วพระพูดถึงผลดีทีหลัง นี่เป็น **อนุโมทนา**

แต่ถ้าพระพูดก่อนเพื่อให้โยมถวาย ก็กลายเป็นเสียงต่อ
อเนสนา

“อเนสนา” แปลว่าการแสวงหาลาภ หรือหาเลี้ยงชีพ โดยทางไม่ถูกต้อง ทางพระถือว่าเป็นมิจฉาชีพ

คำว่า “มิจฉาชีพ” นี้ใช้ได้ทั้งพระทั้งคฤหัสถ์

สำหรับพระ มิจฉาชีพก็ได้แก่การกระทำจำพวกที่เรียกว่า อเนสนา เช่น พูดล่อ พูดจูง หรือเลียบเคียงให้โยมมาถวายของหรือบริจาคอะไรต่างๆ อย่างนี้เสียงมาก

บอกกันง่ายๆ ก็ใช้คำสั้นๆ ว่า **ถ้าพูดทีหลัง เป็นอนุโมทนา**
แต่ถ้าพูดก่อน เสียงต่ออเนสนา

ตามปกตินั้น พระได้แต่อนุโมทนาเมื่อโยมทำบุญแล้ว อันนี้โยมควรทราบไว้

If, however, the monks speak to the laypeople before they act, by urging them to perform meritorious deeds so that the monks themselves may obtain some form of reward in the future, the consequences are potentially the opposite.

If the laity perform good deeds, and the monks later describe the advantages of these deeds, this acknowledgement and appreciation is referred to as *anumodanā*. This is the monks' usual response. But if the monks speak prior to these actions, with a wish that they themselves may be the recipients of offerings, there is a risk that the monks' behaviour falls under the category of *anesanā*.

Anesanā may be defined as 'pursuit of material gain' or 'earning a living improperly.' In respect to monks, this term is used to refer to wrong livelihood.⁵¹

The term 'wrong livelihood' can be used in respect to both laypeople and monks. In respect to monks, it refers to various forms of *anesanā*, e.g.: cajoling, inveigling, or hinting with the wish that the laity offer gifts or make donations. Such behaviour is perilous.

In sum, later appreciation is *anumodanā*; prior inducement is *anesanā*.

⁵¹ *Micchā-ājīva*.

ทำบุญ ทำที่ไหนก็ได้ ไม่ว่าทำอะไร ถ้าทำเป็น ก็ได้บุญ

เวลาทำบุญ เราสามารถทำทั้ง ๓ อย่างพร้อมกันอย่างที่ว่าแล้ว ซึ่งก็ควรจะเป็นอย่างนั้น ไม่ใช่ว่าต้องทำเฉพาะทานหรือเฉพาะศีล หรือเฉพาะภาวนา ควรทำที่เดียวพร้อม ๓ อย่างเลย

อย่างที่ย้ำไว้ตั้งแต่ต้นแล้วว่า โยมมาถวายทานที่วัด อย่าให้ได้แต่ทานอย่างเดียว ต้องให้ได้ศีล ได้ภาวนาด้วย พร้อมกันหมด เราจึงจะพูดได้เต็มปากว่า “ทำบุญ”

มิฉะนั้น เราจะได้แค่ส่วนหนึ่งของบุญ คือทานเท่านั้น

ไม่ว่าทำอะไร ก็ทำบุญ ๓ อย่างได้พร้อมกัน ไม่เฉพาะไปถวายทานที่วัด เพื่อให้ได้บุญเขตที่ยอดเยี่ยม แม้แต่ในการประกอบกิจการงานท่านยังอธิบายไว้เลยว่า อาชีพการงานทั้งหลายที่ญาติโยมทำกันนี้ ก็ทำบุญไปด้วยกันพร้อมทั้ง ๓ อย่างได้

ดังเช่นว่า ในการทำอาชีพการงานนั้น พอได้เงิน โยมก็คิดตั้งใจขึ้นมาว่า โอ...นี่เราได้ทรัพย์เพิ่มขึ้นแล้ว เราจะเอาทรัพย์นี้ส่วนหนึ่ง ไปให้ทาน ทำบุญกุศล ช่วยเหลือเผื่อแผ่แก่เพื่อนมนุษย์ ทำให้เป็นประโยชน์ขึ้นมา พอดคิดอย่างนี้ จิตใจดีงามผ่องใส ท่านเรียกว่าทานเจตนาเกิดขึ้น ขณะทำอาชีพอยู่นั้น ก็ได้ ทำทาน ไปด้วย

เวลาทำการงานนั้น ทำด้วยความตั้งใจให้เป็นไปโดยสุจริต ทำงานให้เป็นไปตามหน้าที่ของอาชีพ ให้ถูกต้องตามจรรยาบรรณ ทำด้วยความตั้งใจตรงตามหน้าที่ของตน โดยสัตย์สุจริต เวลานั้นก็เรียกว่าได้ *รักษาศีล*

Making Merit is Possible in Every Situation

As mentioned earlier, it is possible—and suitable—to perform all three kinds of merit-making together. It is not the case that we need to focus exclusively on either giving, moral conduct, or meditation alone.

When laypeople go to the monastery, besides making offerings, they should also undertake moral conduct and carry out spiritual cultivation. Only then can we say that merit-making has been accomplished in the fullest sense. Otherwise, people will only obtain a fraction of the available merit.

No matter what activity people are engaged in, they are able to perform these three kinds of merit jointly and simultaneously. Some people choose to go to the monastery, with the conviction that the *sangha* is the supreme ‘field of merit.’⁵² Yet the scriptures confirm that even within the context of one’s daily work and occupation, these three kinds of merit can be developed.

While engaged in work, laypeople may consider using their earnings in the following way: ‘Ah, we’ve made some more money. Let’s use a portion of this money to make offerings, do good, and perform charitable acts, helping our fellow human beings.’ This very thought—this ‘intention to give’⁵³—brightens and purifies the mind. While making a living, people are thus able to simultaneously practise generosity.

When engaged in work, we should determine to accomplish our tasks honestly and uprightly, to fulfil our professional responsibilities, and to conform to an established code of ethics. If we can perform our work with this kind of integrity, we are, in effect, observing virtuous conduct.⁵⁴

⁵² *Puññakkhetta.*

⁵³ *Dāna-cetanā.*

⁵⁴ *Silaṃ rakkhati.*

เวลาทำงาน ฝึกลใจของตัวเองไปด้วย มีความเพียรพยายาม มีสมาธิ ทำจิตใจของเราให้สงบ ให้มีสติ แม้จะมีอารมณ์ กระตบกระทั้งเข้ามารบกวน ก็ฝึกลใจให้สงบมั่นคงได้ รักษาเมตตา ไมตรี และความมีใจผ่องใสเอาไว้

อย่างนี้ก็เรียกว่าได้ ทำภาวนา ไปในตัว ภาวนาอย่างนี้เป็น ส่วนจิต

สูงขึ้นไปอีก ยังสามารถทำภาวนาในส่วนปัญญาด้วย คือ ทำงานด้วยวิจาร์ณญาณ พิจารณาไตร่ตรองเหตุผลที่จะให้ได้ผลดี ว่าทำงานอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์ที่แท้จริง

สูงขึ้นไปอีก ในภาวนาส่วนปัญญานั้น เมื่อทำงานไป มองเห็นความเปลี่ยนแปลงเป็นไป ของเหตุการณ์ก็ดี ของผู้คนที่ พบเห็นเกี่ยวข้องกับดี รู้จักพิจารณา รู้จักมนสิการ ก็เกิดความรู้ความ เข้าใจโลกและชีวิตนี้มากขึ้น มองโลกด้วยความเข้าใจรู้เท่าทัน และ วางท่าที่ได้ถูกต้อง

ยกตัวอย่าง เช่น คุณหมอต้อต้องสัมพันธ์กับคนไข้ มองคนไข้ คนโน้นเป็นอย่างนั้น คนนี้เป็นอย่างนี้ คนนั้นหน้าบึ้ง คนนี้หน้ายิ้ม คนนี้พูดไปแล้วเข้าใจดี คนนี้พูดไปแล้วไม่เอาไหน คนนั้นกำลังใจ เข้มแข็งดี คนนี้ไม่มีกำลังใจ เราก็ได้รู้เห็นชีวิตและอาการของผู้คนที่ เป็นไปต่างๆ

เมื่อรู้จักมอง คือมองเป็นประสบการณ์ที่เราได้มีโอกาสพบ เห็น ไม่มองในแง่เป็นอารมณ์ที่มากกระทบตัวตน ก็เกิดความเข้าใจ โลกและชีวิตตามความเป็นจริง ว่าโลกนี้เป็นอย่างนี้ ชีวิตเป็นอย่างนี้

When working, we can train our minds. We develop perseverance and concentration, making our minds more peaceful and attentive. Despite the interference and disturbance of sense impressions, we are still capable of training the mind to be calm and stable, and to maintain kindness and mental clarity. This is called engaging in mental cultivation.⁵⁵

On a higher level, we are able to cultivate wisdom, i.e. we engage in work with discriminative knowledge,⁵⁶ reflecting on those causes that will lead to beneficial results; we recognize what sort of actions lead to genuine wellbeing.

In this process of wisdom cultivation⁵⁷ within the context of work, one observes the dynamic of change in regard to external circumstances and to those people with whom one interacts. Developing skill at contemplation and reflection, one understands oneself and the entire world with greater insight and clarity. Moreover, one gains a better understanding of how to relate to life in general.

Take the medical profession for example. Doctors constantly meet with and observe various patients. For instance, one person has certain symptoms, another person has other symptoms; one person is scowling, another person is smiling; one person's words are easy to understand, another person's words make no sense; one person is strong at heart, another person is despondent. This is how doctors observe the lives and conditions of their patients.

When one is skilled at observation—using experiences to gain knowledge and insight, rather than responding to external encounters purely in an emotional and reactive way—one begins to see things as they truly are: life is this way; the world is like this. Instead of getting caught up in unpleasant emotions and feelings, one gleans wisdom from these encounters, and one learns how to relate to things properly. This is yet another stage of wisdom cultivation.

⁵⁵ *Citta-bhāvanā*.

⁵⁶ *Vicāraṇa-ñāṇa*.

⁵⁷ *Paññā-bhāvanā*.

พอมองอย่างนี้ มีความรู้เข้าใจอย่างนี้ ในจิตใจ แทนที่จะเกิดความรู้สึกไม่ดี ก็เกิดปัญญา ทำให้วางใจถูกต้องต่อสิ่งทั้งหลาย ได้ปัญญาภาวนาอีก

อย่างเป็นผู้สื่อข่าวนี้ก็ชัด เมื่อมาที่วัด หรือไปหาข่าวที่ไหน

๑. ทำด้วยความตั้งใจว่า เราจะเผยแพร่ข่าวสาร คือให้ข่าวสาร หรือให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน เมื่อตั้งใจดีอย่างนี้ ก็เป็นทาน คือไม่ใช่คิดแต่เพียงว่าเรามาทำอาชีพ จะได้เงินเท่าไร ทำอย่างไรจะได้เงินมากๆ ถ้าคิดแบบนี้แน่นอนอย่างเดียว บุญก็ไม่เกิด

แต่ในเวลาทำงาน ถ้าเรามีจิตใจเกื้อกูล หวังดีต่อผู้อื่น โดยตั้งใจว่า เราจะหาข่าวสารให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชน ที่จะได้รู้ข้อมูลมีปัญญามากขึ้น เมื่อตั้งใจอย่างนี้ ข้อ ๑ คือ ทาน มาแล้ว

๒. ทำหน้าที่ของเราโดยชื่อสัตย์สุจริต เราจะลงข่าวให้ถูกต้อง ให้ตรงตามความเป็นจริง ไม่ให้มีการบิดเบือน ไม่ให้ผิดพลาด จะทำโดยสุจริต นี้ คือ มาแล้ว

๓. ต่อไป เวลาเราไปทำข่าวนี้ อาจจะมีการกระทบกระทั่ง คนฝ่ายนั้นฝ่ายนี้อาจจะไม่พอใจ แต่ไม่ว่าจะมีอะไรกระทบกระทั่งมา เราจะฝึใจของเราให้มั่นคง ไม่รู้วาม

ถ้าเราฝึใจจิตใจของเราให้เข้มแข็งมั่นคงได้ รับกระทบได้ทุกอย่าง สามารถตั้งตัวอยู่ในสติที่มั่นคง ดำรงกิริยาอาการที่ดีไว้ได้ นี้ เราได้แล้วนะ ภาวนาด้านจิต

ส่วนปัญญาภาวนานั้นแน่นอน อาชีพของเราเกี่ยวกับข้อมูลความรู้และการใช้ปัญญา เป็นแดนของการพัฒนาปัญญา

Or take the example of journalism. When journalists go out in search of news stories, even be it to a monastery, they should observe the following principles:

1. They should aspire to broadcast news—knowledge and information—in order to benefit the wider public. Making this aspiration is a form of generosity (*dāna*). They do not simply go through the motions of doing their job, thinking only of their paycheque or trying to get rich. If their acts are based exclusively on these selfish intentions, no merit will arise.

If journalists establish a spirit of providing help and goodwill, aiming to discover useful and beneficial news stories that will inform and edify the public, the factor of giving has been accomplished.

2. They should do their work honestly and uprightly, printing news which is fair and true. They should ensure that there is a minimum amount of distortion or inaccuracy in their news reports. Here, the factor of virtuous conduct (*sīla*) has been accomplished.

3. Having submitted a news report, there are occasions when it adversely affects certain individuals or parties, giving rise to animosity. But, no matter how much flak they get, journalists should make their minds steadfast and composed. If they are able to establish this inner stability, which accepts whatever criticism or disapproval comes their way, to establish firm mindfulness, and to maintain wholesome conduct, they have accomplished the factor of mental cultivation (*citta-bhāvanā*).

Every profession requires a body of knowledge and the use of intelligence. Each person's occupation is the domain for their development of wisdom.

ในขั้นนี้ หรือด้านนี้ ก็คิดมุ่งไปว่า เราจะพยายามทำงาน ข่าวสาร ให้เป็นไปด้วยวิจรรณญาณ เลือกประเด็นที่เป็นสาระ จับ ประเด็นให้ถูก ฯลฯ สื่่อออกไปให้เกิดประโยชน์ทางปัญญาอย่าง แท้จริง นี่ก็ได้ *ภาวนาด้านปัญญา*

แต่ปัญญาภาวนาอย่างสำคัญ ที่ผู้สื่อข่าวมีโอกาสได้มาก ดูเหมือนจะมีโอกาสมากกว่าคนอื่น ๆ ก็คือ นักข่าวนั้น ได้พบเห็น ผู้คนหลากหลายหลาย ต่างพวก ต่างหมู่ ทุกชั้น-เพศ-วัย ทุกอาชีพ มีนิสัยใจคอและพฤติกรรมต่างๆ กัน มีความดีความชั่วไม่เหมือนกัน ความคิดเห็นก็ต่างๆ กัน และเหตุการณ์ก็แปลกๆ มากมาย

ทุกอย่างที่ได้ผ่านพบนั้น ถ้ารู้จักไตร่ตรองพิจารณา มอง ด้วยท่าทีที่ถูกต้อง ก็จะทำให้เข้าใจผู้คน ทำให้มองเห็นความจริง ของโลกและชีวิต แล้วก็ทำให้สามารถวางใจต่อสิ่งต่างๆ ได้ดี จิตใจ จะโปร่งโล่งเป็นอิสระ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งแก่ชีวิตของตนเอง และเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ด้วย

ตามที่ว่ามานี้ ผู้สื่อข่าวจึงได้ทำทั้งทาน ทั้งศีล และภาวนา

เป็นอันว่า ที่พระท่านพูดไว้ ทางที่จะให้ท่านมีเยอะ เรื่อง บุญก็มากมายครอบคลุมไปหมด รวมทั้งคำว่า “คุณภาพชีวิต” ก็ อยู่ในบุญหมด คนโบราณจึงไม่ต้องหาคำอะไรมาพูด เขาใช้คำ เดียวว่า “บุญ” ก็จบเลย เพราะมันคลุมหมดทุกอย่าง

ฉะนั้น ข้อสำคัญอยู่ที่พวกเราเอง อย่าไปทำให้มันแคบ เวลานี้ คำว่า “บุญ” มีความหมายแคบลง เหลือชนิดเดียว

ถึงตอนนี้ เมื่อทำด้วยปัญญา มีความเข้าใจ ชัดใน ความหมาย ก็ทำได้ถูก ผลของบุญก็จะเพิ่มพูนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

If journalists prepare their news reports by drawing on discriminative knowledge—selecting appropriate issues and stories—their media presentations will surely be useful and beneficial to the public. The more wisdom they apply, the more benefit will people derive. Here, they have accomplished the factor of wisdom cultivation (*paññā-bhāvanā*).

More than most other people, journalists and reporters have the opportunity to meet a wide range of people: people from different groups and factions, of all ages, genders, and social classes, and from all walks of life, with varying dispositions, conventions, ethical standards, beliefs, etc.

In these circumstances, if they are able to examine and discern these encounters correctly, they will develop a deep understanding of people, leading to insight into the world at large. They will also acquire the general skill of dealing with situations positively. As a consequence, their minds will be spacious and at ease, which is a blessing for themselves and will be an advantage for undertaking their work.

This demonstrates how journalists can develop giving, moral conduct, and spiritual cultivation in a unified way.

There are many ways to practise generosity. And there are multiple ways of making merit pertaining to all dimensions of human life. Even the expression ‘quality of life’ is incorporated in the term ‘merit.’ As mentioned earlier, Thai people in former times used the term ‘boon’ (บุญ) as an umbrella term for all forms of goodness. Accordingly, we should beware not to overly limit the definition of ‘merit.’

If we have a clear understanding of the meaning and significance of this term, and if we correspondingly act wisely, the fruits of our good actions will multiply.

ศึกษานุญไป ให้ปัญญาพาบุญถึงจุดหมาย กลายเป็นบุญอย่างสูงสุด

พูดมายืดยาวแล้ว ควรจะจบได้ ขอย้ำข้อสุดท้ายที่ว่า **ทิวสุชุกรม** ควรให้มีประกอบกับการทำบุญทุกครั้ง เพราะมันเข้าได้ทุกข้อ

เริ่มแต่ทำบุญช้อทาน เราก็มีทิวสุชุกรม เช่น ถามตัวเองว่า เรามีความเห็นถูกต้องใหม่ในการทำบุญ เราเข้าใจถูกต้องใหม่ อย่างน้อยรู้ว่าการทำทานมีความมุ่งหมายเพื่ออะไร

พระพุทธเจ้าสอนให้เรารู้ว่า ถ้าเราจะถวายเป็นสังฆทาน คุณค่าประโยชน์จุดมุ่งหมายของมันอยู่ที่ไหน เมื่อพิจารณาอย่างนี้

๑. ใจของเราจะกว้างสว่างสดใส และบุญก็ได้เพิ่มขึ้น
๒. เราจะพัฒนาก้าวสูงขึ้นไป จะไม่จมติดอยู่แค่เท่าเดิม

เป็นอันว่า **ทิวสุชุกรม** นี้ เป็นเรื่องใหญ่เรื่องหนึ่ง วันนี้ นำมาพูดเป็นเค้าไว้ให้โยมทราบ ว่า ต้องพยายามให้ประกอบกับการทำบุญทุกอย่าง ให้เป็นการกระทำที่มีความเข้าใจรู้เห็นถูกต้อง แล้วก็ปรับวิถีของเราอยู่เสมอ

การที่จะปรับวิถีได้ถูกต้อง ก็คือ ต้องเรียนรู้อยู่เสมอ ต้องฟังต้องอ่านธรรมอยู่เสมอ

ขอพูดเพิ่มอีกนิดหนึ่งสั้นๆ ว่า บุญนี้ท่านยังแบ่งอีกว่า มี ๒ ประเภท คือ **โอปธิกบุญ** กับ **นิรูปธิกบุญ** หรือ **อโนปธิกบุญ**

Supreme Merit

In summary, I wish to reiterate that ‘making one’s views upright,⁵⁸ so as to align with right view, should accompany every act of merit-making, because it functions to harmonize with every other factor mentioned above.

Applying right view begins with generosity. We ask ourselves: ‘Do I have a proper understanding when giving and offering things?’ At the very least, we understand the real purpose and benefits of giving.

The Buddha taught the laypeople that, when they offer a gift to the *sangha*,⁵⁹ they should recognize the genuine value and objective of such an offering. If the laypeople are able to reflect in this way, they will derive the following benefits:

1. The mind will be expansive and radiant, and goodness will increase.
2. Their meditation will advance and progress, not getting stuck or stagnating.

Right view is thus of paramount importance. Here, only a basic outline of this principle has been presented, enough to illustrate how one should attempt to integrate it into every kind of meritorious action, ensuring that these actions are performed with correct discernment and understanding. Moreover, we should be prepared to constantly adjust our views and beliefs in order to align them closer to the truth of things.

This adjustment and fine-tuning of views is accomplished by steady and consistent learning, by regularly listening to and reading Dhamma.

On a final note, the Buddha additionally separated merit (*puñña*) into two kinds: *opadhika-puñña* and *nirūpadhi-puñña*.⁶⁰

⁵⁸ *Diṭṭhju-kamma*.

⁵⁹ *Saṅghadāna*.

⁶⁰ Also spelled *anopadhika-puñña* or *anūpadhika-puñña*.

โอปธิกบุญ แปลว่า บุญที่ยังมีอุปธิ ยังก่อให้เกิดชั้นร้ง หมายความว่า เป็นบุญของคนที่อยู่ในโลก ซึ่งจิตใจยังหวังผลอย่างนั้นอย่างนี้ อยู่ ยังเป็นบุญที่ระคนด้วยกิเลส ท่านยอมให้สำหรับญาติโยม

แต่ท่านเตือนไว้ อย่าลืมนะว่า เราจะต้องเดินหน้าต่อไป เพื่อไป ให้ถึงนิรุปธิกุศล ซึ่งเป็นอนุปธิกบุญ

นั่นคือบุญที่ไม่ประกอบด้วยอุปธิ อันเป็นบุญที่บริสุทธิ์ เกิด จากเจตนาที่ไม่มีกิเลส มีความผ่องใส ทำด้วยจิตใจบริสุทธิ์จริงๆ ตรงตามความมุ่งหมาย คือทำเพื่อความมุ่งหมายของบุญนั้นแท้ๆ ไม่มีโลภะ ไม่มีโทสะ ไม่มีโมหะ เข้ามาครอบงำ หรือแอบแฝง

แต่การที่จะฝึกให้ไม่มีโมหะนี้ ต้องทำไปเรื่อยๆ อย่าหยุดก็ แล้วกัน ขอให้เดินหน้าไป แล้วก็ถึงบุญที่จะทำให้เราหมดอุปธินี้แน่นอน

บุญตัวสำคัญ ก็คือปัญญา

“บุญ” คือ ปุญญะ แปลว่า ชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ แต่บุญจะ ชำระจิตใจได้จริง ก็ต้องมาถึงขั้นปัญญา จึงจะชำระด้วยวิปัสสนา ให้สะอาดได้จริง ฉะนั้น บุญจึงรวมคำว่าปัญญาอยู่ด้วย และบุญ ขั้นสูงสุดก็จึงมาถึงปัญญา มาเป็นปัญญา

ในที่สุด ปุญญะ กับ ปัญญา ก็จึงมาบรรจบกัน

ถ้าโยมทำอะไรแล้ว ได้ทั้งปุญญะ ได้ทั้งปัญญา พระพุทธศาสนา ก็เดินหน้าในตัวโยม และโยมก็เดินหน้าในพระพุทธศาสนา

เพราะฉะนั้น เมื่อทำบุญไป ก็อย่าให้ได้เฉพาะปุญญะ แต่ ให้ได้ปัญญาด้วย ให้ปุญญะกับปัญญามาบรรจบกัน

Opadhika-puñña can be translated as ‘merit comprised of *upadhi*’⁶¹ or ‘merit which generates the five aggregates.’ This refers to the merit of worldly beings, who still wish for various forms of reward; it is still adulterated by mental impurity. The Buddha generally used this term in respect to laity.⁶²

The Buddha reminded his disciples, however, that they should advance to the stage of ‘blameless goodness,’⁶³ which is equated with ‘undefiled merit.’⁶⁴

This is a merit that is pure and free of entanglement; it stems from intention completely purified of all mental defilement—from a bright and luminous mind. Here, a person’s actions are perfectly aligned with the aims and objectives of doing a good deed. No greed, hatred, or delusion lurks in the shadows or exerts any influence whatsoever.

To be free of delusion, we must make persistent, continuous effort. The important thing is not to falter. Do not give up. If we can do this, we will surely reach the state of goodness which results in utter freedom from entanglement and suffering.

A vital factor involved in the cultivation of merit is wisdom. One definition of *puñña* is ‘that which purifies the mind.’ But for goodness or merit to effectively purify the mind, wisdom must be engaged: true purification occurs by way of insight.⁶⁵ The supreme kind of merit issues in wisdom, or it could even be said that the supreme merit is wisdom. In the end, merit (*puñña*) and wisdom (*paññā*) converge and are united as one.

If, while engaged in an activity, you accomplish both the making of merit and the cultivation of wisdom, Buddhism will be developed within yourselves, and you will develop in Buddhism.

When performing a meritorious deed, ensure that you acquire more than simply merit; make sure you also grow in wisdom. This way, merit and wisdom are combined.

⁶¹ See endnote G

⁶² Trans.: this would be in respect to unenlightened laypeople.

⁶³ *Nirūpadhi-kusala*.

⁶⁴ *Anopadhika-puñña*.

⁶⁵ *Vipassanā*.

แล้วสุดท้าย ปัญญาจะมาเป็นตัวทำให้บุญของเรานี้มีผล
สมบูรณ์อย่างแท้จริง จนกระทั่งกลายเป็นบุญสูงสุด ที่เป็นนิรุบัติ

วันนี้ ก็เลยพูดมายืดยาวพอสมควร ในเรื่องบุญ เพื่อให้เห็น
ตัวอย่างว่า เรื่องของถ้อยคำ และกิจกรรมที่เราทำในพระพุทธศาสนา
นี้ ยังมีอะไรที่ควรจะศึกษาอีกมาก

ท่านจึงบอกให้ศึกษาบุญ ดังที่ตรัสไว้ในพระสูตรซึ่งแสดง
บุญกิริยาวัตถุว่า บุญกิริยาวัตถุ มีอยู่ ๓ อย่าง คือ

๑. ทานมัย บุญกิริยาวัตถุ
๒. ศีลมัย บุญกิริยาวัตถุ
๓. ภาวนามัย บุญกิริยาวัตถุ

แล้วพระองค์ก็ตรัสเป็นคาถาสรุปท้ายยาวหน่อย เริ่มด้วย
ท่อนต้นที่บอกว่า ปุณฺณเมว ไส สิกฺขะยฺย บุคคลนั้นพึงศึกษาบุญ คือ
เรียนรู้อีกทำให้ก้าวหน้าออกงามเพิ่มพูนต่อไป อย่าหยุดอยู่แค่บุญ
ที่เราทำอยู่เป็นทุนเท่านั้น บุญจึงจะเกิดผลสมบูรณ์อย่างที่กล่าวมา

ได้แสดงธรรมกถาเรื่องบุญมาพอสมควรแก่เวลา ขอ
อนุโมทนาคุณโยมทุกท่านอีกครั้งหนึ่ง ในการที่ได้มาปรารภ
เหตุการณ์หนึ่งซึ่งจะเรียกว่ากรณีตุ๊กตาแบ่ง หรืออะไรก็ได้แต่
แล้วมาร่วมกันทำบุญขึ้น

Wisdom enables merit to be perfected and to be truly effective to the point of evolving into the supreme form of merit, that is, merit that is blameless and pure.⁶⁶

This talk has aimed to show some of the important facets of merit-making, both in terms of the linguistic background of the word *puñña* and in terms of traditional Buddhist manifestations of this virtue.

As mentioned earlier, the Buddha encouraged people to study and train in goodness. In the sutta where he teaches the three bases of meritorious action⁶⁷ (namely: meritorious action consisting in giving,⁶⁸ meritorious action consisting in moral conduct,⁶⁹ and meritorious action consisting in spiritual development⁷⁰) he finishes with a series of verses that begin: *puññameva so sikkheyya* = ‘Let that person train in doing good....’⁷¹

We should study and practise so as to grow and advance in all things virtuous. But do not be content with simply doing good; our good deeds should be seen as a foundation, as capital with which we can grow ever further in spiritual wealth. Our goodness will thus lead to fulfilment and perfection, as described above.

May I express my gratitude to all of the laypeople who have come today to join in this auspicious event—which we can call a ‘rice-flour doll’ celebration—and to participate in making merit.⁷²

⁶⁶ *Nirūpadhi.*

⁶⁷ *Puññakiriyā-vatthu.*

⁶⁸ *Dānamaya puññakiriyā-vatthu.*

⁶⁹ *Sīlamaya puññakiriyā-vatthu.*

⁷⁰ *Bhāvanāmaya puññakiriyā-vatthu.*

⁷¹ It. 15-16.

⁷² See endnote H

Endnote

- A Somdet Phra Buddhaghosacariya (Ven. P. A. Payutto; at the time he held the title Phra Dhammapīṭaka) gave this talk at a merit-making ceremony organized by the lay community at Wat Nyanavesakavan, Buddhamonthon, Nakhon Pathom, on Sunday 17 January 2000, marking his fifth 12-year cycle (60th birthday), and also marking the 5th Anniversary of the formal establishment of Wat Nyanavesakavan, along with the completion of the Uposatha Hall with its principal Buddha image.
- B Trans.: it is valid to say that this entire talk is about *puñña*, which is traditionally translated as ‘merit.’ In my experience, the English word ‘merit’ is sometimes used in a slightly derogatory sense, referring to people who want to ‘cash in,’ either in the present or in the future, on some good deeds that they have performed—a form of *quid pro quo*. For this reason, I usually translate *puñña* as ‘goodness.’ Other translations include: ‘meritorious action,’ ‘virtue,’ ‘happiness,’ ‘joy,’ ‘boon,’ and ‘good fortune.’ On a related note, the author often uses the compound ‘boon-guson’ (บุญกุศล; *puñña-kusala*; literally ‘goodness & wholesomeness’) to refer to this quality of merit or goodness. In this book, when encountering the words ‘merit’ and ‘goodness,’ the reader can imply that *puñña* is being referred to.
- C Note the commentarial explanation of the bases of meritorious action (*puññakiriyā-vatthu*):
Pubbabhāge pariccāgakāle pacchā somanassacittena anussaraṇe cāti tisu kālesu vuttanayeneva pavattacetanā dānamayaṃ puññakiriyāvattu nāma.
The mind operating in the aforementioned manner in the three time periods, namely, the beginning interval, the time of giving, and when recollecting afterwards with a mind of delight, is called “meritorious action consisting in giving”. E.g. ItA. II. 23; DhsA. 157; VbhA. 143.
Here, instead of the complete ‘recollecting with a mind of delight’ I have used the abbreviation ‘recollecting with delight.’
- D Trans.: the author is referring to the Thai language: ‘quality of life’ = คุณภาพชีวิต; ‘merit’ = บุญ.
Here, a quote from a webpage at Factum.at: ‘Quality of life is a concept, which in recent years, has generated a great deal of interest but it is not only a notion of the twentieth century. Rather it dates back to philosophers like Aristotle (384-322 BC) who wrote about “the good life” and “living well” and how public policy can help to nurture it. Much later, in 1889, the term quality of life was used in a statement by Seth: “...we must not regard the mere quantity, but also the quality of the ‘life’ which forms the moral end” (in Smith, 2000).’
Although the original definition of the English term ‘merit,’ namely: ‘what is deserved,’ ‘something that entitles one to recompense,’ ‘spiritual credit received for good works,’ etc., is most commonly used, its connotation as ‘worthiness,’ ‘excellence’ is quite old, stemming from the early 14th century. In this text, to correspond with the Thai and Pali, I have often equated it with the term ‘goodness.’
- E The commentators interpreted and elucidated the meaning of the Buddha’s words in the Tipiṭaka. [Trans.: the Pali word for commentator is *aṭṭhakathācariya*; the word for commentary is *atthakathā*. Technically, the term *atthakathā* is reserved specifically for explications of the Buddha’s words or of words contained in the Tipiṭaka. This begins with the Buddha’s elucidations of his own teachings. It also includes explanations

provided by the Buddha's great disciples. In brief, there are three generations of commentaries, from three time periods:

- *Pali Aṭṭhakathā*, which was passed down from the Buddha's time. It was brought to Sri Lanka by Ven. Mahinda Thera in the 3rd century BE (343-243 BC). It has now been completely lost.
- *Sinhalese Aṭṭhakathā* translated from the original *Pali Aṭṭhakathā*. It too has vanished.
- *Pali Aṭṭhakathā* translated from the *Sinhalese Aṭṭhakathā*. It was begun by Ven. Buddhaghosa circa 950 BE (407 CE). This is the commentary existing at this time.

The texts referred to by Theravada Buddhists as 'Commentaries' (i.e. those texts containing the essential *atthakathā*) also contain supplementary material, including opinions by later commentators and additional stories, historical accounts, and information.]

- F Trans.: the *Dhammavinaya* is another name for the Buddha's teachings as a whole. It is sometimes translated as the Dhamma & Discipline. It encompasses his formal teachings on absolute truth and the way this truth can be applied to social conventions. When capitalized, the *Vinaya* refers to the monastic set of rules, but the term *vinaya* applies equally to all people, both monastics and laity.
- G Trans.: the definition of *upadhi* in Phra Payutto's *Dictionary of Buddhist Terminology*: 'entanglement, something contaminated by mental defilement (*kilesa*), something mixed up with mental defilement. 1. the body; 2. a basis and support for suffering, i.e.: sense desire (*kāma*), mental defilement (*kilesa*), the five aggregates (*pañca-khandha*), and volitional formations (*abhisankhāra*).' Ven. Nāṇamoli Thera translates *upadhi* as 'essentials of existence.'
- H Trans.: the author here is referring to a story from the commentaries (the *Piṭṭhadhītalikapetavattuvaṇṇanā*; PvA. 4). In sum: A granddaughter of the wealthy merchant Anāthapiṇḍika had a doll made out of baked rice-flour that she adored, treating it as her own child. One day, the doll fell on the floor and broke. The young girl was in terrible distress and was inconsolable. When Anāthapiṇḍika heard what had happened, instead of trying to console her by saying he would have another doll made, he told her that he would make merit on the doll's behalf. He subsequently invited the Buddha and a large gathering of monks to come to his house on the following day in order to partake of a meal. When the meal was finished, the Buddha spoke verses of appreciation and explained the benefits of performing meritorious deeds and dedicating the merit to the deceased.

บันทึกเรื่องลิขสิทธิ์การแปล

ขอแจ้งไว้เพื่อเป็นหลักในการปฏิบัติต่อไปว่า เนื่องจากหนังสือทั้งปวงของอาตมภาพเป็นงานวรรณทาน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ไม่มีค่าลิขสิทธิ์อยู่แล้ว เมื่อท่านผู้ใดเห็นคุณค่า และมีบุญเจตนานำไปแปลเผยแพร่ ไม่ว่าจะแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย หรือจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ หรือภาษาอื่นใด ก็เป็นการช่วยกันเผยแพร่ธรรมบ่าเพื่อประโยชน์ให้กว้างออกไป

ผู้ที่ทำงานแปลนั้น ย่อมต้องใช้ความรู้ความสามารถในการที่จะแปล โดยสละเรี่ยวแรง สละเวลา มีชิ้นน้อย ถ้าผลงานแปลนั้นทำด้วยความตั้งใจ น่าเชื่อถือหรือเป็นที่วางใจได้ ในเมื่ออาตมภาพไม่ถึงค่าลิขสิทธิ์ในงานต้นเรื่องนั้นอยู่แล้ว ลิขสิทธิ์ฉบับแปลนั้น ๆ ก็ย่อมถือได้ว่าเป็นของผู้แปล ในฐานะเป็นเจ้าของผลงานแปลนั้น โดยผู้แปลดูแลรับผิดชอบค่าแปลของตน และเป็นผู้พิจารณาอนุญาตเอง ในการที่จะให้ผู้หนึ่งผู้ใดนำฉบับแปลของตนไปดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ไม่ว่าจะพิมพ์แจกเป็นวรรณทาน หรือพิมพ์จำหน่าย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตามแต่จะเห็นสมควร

ทั้งนี้ สิ่งที่ผู้แปลจะพึงร่วมมือเป็นการแสดงความเอื้อเฟื้อ ก็คือ ทำการให้ชัด มิให้เกิดความเข้าใจผิดว่า อาตมภาพได้รับค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์ใด ๆ และแจ้งให้อาตมภาพ ในฐานะเจ้าของเรื่องเดิมได้ทราบทุกครั้งที่มีการตีพิมพ์ และถ้าเป็นไปได้ น่าจะมอบหนังสือที่ตีพิมพ์เสร็จแล้วประมาณ ๑๐ เล่ม เพื่อเป็นหลักฐานและเป็นข้อมูลทางสถิติต่อไป

อนึ่ง ผู้แปลอาจแสดงน้ำใจเอื้อเฟื้ออีก โดยแสดงเจตนาตามความขอใดข้อหนึ่ง หรือทุกข้อ ต่อไปนี้

ก) ให้อาตมภาพเจ้าของเรื่องต้นเดิมนั้นก็ตาม วัดญาณเวศกวันก็ตาม พิมพ์งานแปลนั้นเผยแพร่ได้ โดยพิมพ์แจกเป็นวรรณทาน

ข) ให้อาตมภาพ อนุญาตให้ผู้ใดผู้หนึ่งพิมพ์งานแปลนั้นเผยแพร่ได้ เฉพาะในกรณีที่เป็น การพิมพ์แจกเป็นวรรณทาน

ค) ให้อาตมภาพก็ตาม วัดญาณเวศกวันก็ตาม อนุญาตให้ผู้ใดผู้หนึ่งพิมพ์งานแปลนั้นเผยแพร่ได้ เฉพาะในกรณีที่เป็น การพิมพ์แจกเป็นวรรณทาน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต)

๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

Memorandum on Translation Copyrights

This statement is hereby made to serve henceforth as guidelines for prospective translators. As all my books are meant to be gifts of the Dhamma for the welfare and happiness of the people, and are already royalty free, when anyone on seeing their merits wishes, out of good intention, to translate them for publication, whether from English into Thai or from Thai into English or any other language, it is deemed as helping with the promulgation of the Dhamma and furtherance of the public good.

Those working on translation projects must, of necessity, apply their knowledge and ability in their undertakings by putting in no small amount of effort and time. If their translation outputs are produced with attentiveness and are credible or reliable, and since I do not accept any royalties for my source texts, then the respective copyrights of those translations are to be acknowledged as belonging to the translators as proprietors of the translated texts. The translators themselves are to be in charge of and responsible for their own translations, and it is also at their own discretion as they see fit to grant permission to any party concerned to make any use of their translations, whether it be publishing for free distribution as gifts of the Dhamma or publishing for sale, in this country and abroad.

In this connection, what the translators are advised to cooperate to do, as a gesture of courtesy, is to make things clear so as to prevent the misunderstanding that I accept remunerations or any other benefits. They are also requested to notify me, as the original author, every time such a publication takes place. If possible, approximately ten copies of each published work should be given to me as evidence of the publication and for record keeping purposes.

In addition, the translators might further show their generosity by pledging to do any one or all of the following:

- a) allow me, the original author, or Wat Nyanavesakavan to publish the translations for free distribution as gifts of the Dhamma;
- b) allow me to grant permission to any party concerned to publish the translations exclusively in the case of publishing for free distribution as gifts of the Dhamma;
- c) allow me or Wat Nyanavesakavan to grant permission to any party concerned to publish the translations exclusively in the case of publishing for free distribution as gifts of the Dhamma.

Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto)
November 7, 2009

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

You are free to:

- Share — copy and redistribute the material in any medium or format

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following terms:

- Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made. You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.
- NonCommercial — You may not use the material for commercial purposes.
- NoDerivatives — If you remix, transform, or build upon the material, you may not distribute the modified material.

No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Robin Moore, the copyright holder, asserts his moral right to be identified as the author of this book (English translation only).

Robin Moore requests that you attribute ownership of the work to him on copying, distribution, display or performance of the work.